Gemeente De Marne

KADERNOTA 2017-2020

12-7-2016

Op koers in een bewegende samenleving

De kadernota vormt het beleidsinhoudelijke en financiële richtinggevende kader voor de eerstvolgende door het college op te stellen begroting. Tevens geeft het een integraal financieel beeld voor een termijn van vier jaar. De titel van deze kadernota volgt uit het collegeprogramma 2014-2018.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
1. ALGEMEEN 3
1.1. Opbouw van deze kadernota 4
1.2. Gemeentelijk coalitieakkoord en collegeprogramma 2014 - 2018 5
1.3. Organisatieontwikkeling 6
1.4. Bestuurlijke herinrichting 7
2. ONTWIKKELINGEN EN GEVOLGEN VOOR ONZE MEERJARENBEGROTING 9
2.1. Startsituatie (inclusief ontwikkelingen tot en met mei 2015) 10
2.2. Actualisatie landelijke ontwikkelingen 11
2.3. Actualisatie regionale ontwikkelingen 14
2.4. Actualisatie Verbonden Partijen 17
2.5. Ontwikkelingen in beleid van De Marne 19
2.6. Financieel meerjarenperspectief 21
3. CONCLUSIES EN BESLUITVORMING 25
3.1. Algemeen beeld ontwikkelrichting meerjarenbegroting 26
3.2. Voorstellen voor besluitvorming 27
BIJLAGEN 29
Bijlage 1 30
ONTWIKKELINGEN IN HET BELEID PER PROGRAMMA 30
Programma 1 Burger en bestuur 31
Programma 2 Veiligheid 34
Programma 3 Verkeer en vervoer 35
Programma 4 Economische zaken, landbouw, visserij, recreatie en toerisme 39
Programma 5 Onderwijshuisvesting en Educatie 40
Programma 6 Sport, kunst en cultuur 41
Programma 7 Sociaal Domein 43
Programma 8 Milieu 45
Programma 9 Leefomgeving 47
Programma 10 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 49
Bijlage 2 Bedrijfsvoering 50
bijlage 3 Kansen voor De Marne 57
Bijlage 4a Samenvatting Kadernota 2016 - 2019 62
Bijlage 4b Ontwikkeling op basis van raadsbesluiten 63
Bijlage 4c Gemeentefonds en maatregelen rijk 64
Bijlage 4d Autonome ontwikkelingen 65
Bijlage 4e Ontwikkelen (nieuw) beleid - bijlage 1 71
Bijlage 4f Ontwikkelingen Bedrijfsvoering - bijlage 2 72
Bijlage 4g Kansen voor De Marne 73
Bijlage 4h Niet gehonoreerde onderwerpen / aangepast onderwerpen 74

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

1. ALGEMEEN

Drijvende steiger haven Lauwersoog

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

1.1. Opbouw van deze kadernota

De kadernota kent elk jaar dezelfde terugkerende ingrediënten die nodig zijn als beleidsinhoudelijke en financiële kaders voor het opstellen van de eerstvolgende begroting. Deze ingrediënten betreffen de inbedding van de gemaakte afspraken voor de lopende bestuursperiode, het inventariseren van zich voordoende ontwikkelingen in bestaand en in nieuw beleid en de verkenning van financiële ontwikkelingen en mogelijkheden gelet op het benodigde structureel financieel evenwicht in de meerjarenbegroting.

Nieuw in deze kadernota is een inventarisatie van de kansen (ambities) voor onze gemeente die ondergebracht zijn in een apart hoofdstuk. Deze kansen zijn extra ruimtevragers naast de opgenomen ruimtevragers op de ontwikkelingen van nieuw beleid en in bestaand beleid waaraan een maatschappelijke prioriteit is gegeven van onontkoombaar, noodzakelijk of wenselijk. Voor alle ruimtevragers geldt dat deze beoordeeld zijn/worden in relatie met de op handen zijnde herindeling.

De opbouw van deze kadernota ziet er als volgt uit:

Hoofdstuk 1 : Algemeen
Schetst de hoofdlijnen en achtergrond van algemene ontwikkelingen.

Hoofdstuk 2 : Ontwikkelingen en gevolgen voor onze (meerjaren)begroting
Vanuit de startsituatie van de vastgestelde begroting (november 2015) en beleidsuitgangspunten van raad en college worden (zelf geïnitieerde en externe) ontwikkelingen toegelicht op inhoudelijke betekenis en op de mogelijke effecten daarvan voor de (meerjaren)begroting.

Hoofdstuk 3 : Besluitvorming
Bevat de conclusies en de besluitvormingsaspecten.

Bijlagen
In de bijlagen zijn de ontwikkelingen van het beleid in de programma's en de organisatie (bedrijfsvoering) toegelicht en samenvattende financiële tabellen opgenomen.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

1.2. Gemeentelijk coalitieakkoord en collegeprogramma 2014 - 2018

Het CDA, PvdA en GroenLinks vormen het college. Het collegeprogramma 2014 – 2018 onder de naam "Op koers in een bewegende samenleving" bouwt voort op het collegeprogramma uit de vorige bestuursperiode. Aan het fundament Vertrouwen, Verbinden en Vernieuwen uit de vorige bestuursperiode zijn twee waarden toegevoegd: Durf en Daadkracht. Durf onderstreept het verder bouwen op de ingezette koers en daarbij wordt het nodige van de samenleving gevraagd. Daadkrachtig is het college aan het werk en laat de samenleving de resultaten daadwerkelijk zien. Voorbeelden daarvan zijn de uitvoering van PROloog (kadeverlenging en ontwikkeling Lauwersoog), de aanleg van de rondweg N361 Mensingeweer-Ranum, het fietspad Mensingeweer-Baflo en het bouwen van een Geïntegreerd Kind Centrum (GKC) in Leens. Andere speerpunten uit het collegeprogramma zijn: het woon- en leefbaarheidsplan, de decentralisaties in het sociaal domein en de op handen zijnde bestuurlijke herinrichting.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

1.3. Organisatieontwikkeling

De rol van de overheid verandert. Er wordt meer gebouwd op de kennis, de oplossingsgerichtheid, creativiteit en pro-activiteit van de inwoners zelf. Bij die veranderende rol van de overheid past een andere manier van werken van de gemeentelijke organisatie. Met situatiegericht werken wil De Marne een beter resultaat voor de lokale samenleving bewerkstelligen, en flexibiliteit en werken in samenhang realiseren.

In 2014 is de notitie *Kaders voor de organisatieontwikkeling, op Koers in een bewegende samenleving vastgesteld*. In 2015 hebben we gesprekken gevoerd met alle medewerkers om in gezamenlijkheid te werken aan de organisatieontwikkeling.

De organisatie heeft zich in 2015 en 2016 in de volle breedte ingezet om zichzelf te verbeteren. Kleine en grote verbetermaatregelen zijn doorgevoerd die bijdragen aan steeds meer kostenbewustzijn, efficiency en klant- en resultaatgericht werken. De focus is gericht op een proces van continue verbeteren, samenwerken en het zoeken naar oplossingen. Voor de meer complexe onderwerpen zijn werkgroepen ingesteld, die werken volgens een door de directie vastgesteld projectplan.

Doorslaggevend voor goede prestaties is de manier waarop medewerkers hun werk doen en de organisatiecultuur (gedrag en omgangsvormen). Daarom hebben we vier kerncompetenties vastgesteld die leidend zijn bij het uitvoeren van activiteiten door de medewerkers in onze organisatie, namelijk: creatief, klantgericht, samenwerken en resultaatgericht.

Ook in 2017 en volgende jaren blijft de focus op een proces van continue verbeteren. In het hoofdstuk bedrijfsvoering wordt uitvoerig ingegaan op de organisatieontwikkeling.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

1.4. Bestuurlijke herinrichting

Uit het rapport "Grenzeloos Gunnen" uit 2013 van de commissie Jansen bleek dat intergemeentelijke samenwerking in de toekomst niet voldoende zou zijn om de toekomstige gemeentelijke opgaven aan te kunnen. De commissie beval herindeling aan.
Vervolgens is er een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheid van de vorming van één gemeente uit de zeven gemeenten op het Hoogeland: Appingedam, Bedum, Delfzijl, Eemsmond, Loppersum, De Marne en Winsum. De G7-variant.
Op 31 maart 2015 hebben zes van de zeven raden hierover een intentiebesluit genomen. De Marne heeft gekozen voor de G7-variant. Op 14 april 2015 heeft Winsum als zevende gemeente een intentiebesluit genomen. Er is niet unaniem gekozen voor de G7-variant.

In de periode december 2015-februari 2016 is in drie ronden overleg gevoerd tussen een afvaardiging van Gedeputeerde Staten en delegaties vanuit de zeven raden en colleges van de Noord Groningse gemeenten. Op 19 februari 2016 bleek dat het overleg geen wijziging bracht in de eerder ingenomen standpunten van de zeven gemeenten. Nieuw was dat van provinciezijde de voorkeur aan de G7 variant werd gegeven.

Op 22 maart 2016 hebben de raden van de vier gemeenten Bedum, de Marne, Winsum en Eemsmond (BMWE) besloten tot de tweesporige strategie rond de bestuurlijke inrichting in Noord Groningen. Dit betekent dat het spoor van de BMWE-variant, zijnde de samenvoeging van de gemeenten Bedum, de Marne, Eemsmond en Winsum verder wordt uitgewerkt en voorlopig gelijktijdig meegewerkt wordt aan de inspanningen van het provinciebestuur gericht op de realisatie van de G7-variant.

GS is inmiddels het open overleg, als bedoeld in artikel 8, eerste lid , van de Wet algemene regels herindeling (Arhi) gestart met de besturen van de G7-gemeenten. Als de provinciale Arhi-termijn afloopt (21 oktober 2016) dan wel eerder, bij gebrek aan succes, wordt beëindigd, dan kunnen de colleges van BMWE met de uitwerking van de herindelingsvariant BMWE terug naar de raden.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

2. ONTWIKKELINGEN EN GEVOLGEN VOOR ONZE MEERJARENBEGROTING

Waddenkwartier Lauwersoog

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

2.1. Startsituatie (inclusief ontwikkelingen tot en met mei 2015)

De startsituatie voor de kadernota begint bij de cijfermatige meerjarenreeks zoals de raad die bij de laatste begrotingsbehandeling heeft vastgesteld. De cijfers van deze meerjarenraming zijn gebaseerd op concreet voorgenomen uitgaven en de te verwachten inkomsten uit vastgesteld beleid en de in besluitvorming vastgestelde uitgangspunten (gemeentelijk en landelijk). Als vervolg op de startreeks zijn ook de daarna genomen raadsbesluiten van belang voor zover die gevolgen hebben voor de meerjarenbegroting.
Tussen het moment van de jaarlijkse opstelling van de kadernota in het voorjaar en de vaststelling van de begroting in november, wordt nog gewerkt aan het zo actueel mogelijk maken van de raming van lasten en baten per product. Daar zullen nog mutaties uit voortvloeien. Die mutaties zullen wij, voor zover relevant, apart toelichten in de programmabegroting die wij in november aanbieden.

In tabel 1 t/m 3 is aangegeven hoe de startsituatie er uitziet. De meerjarige effecten van het rekeningresultaat 2015 bij de jaarrekening zijn meegenomen in onderstaande tabel. Wanneer de raad anders besluit dan voorgesteld in de vergadering van 5 juli, zullen de bedragen in de uitwerking van de begroting verwerkt worden.

Tabel 1: Startsituatie ontwikkeling resultaat 2017-2020

(-) is nadelig, (+) is voordelig

Startsituatie (bedragen in k€)	2017	2018	2019	2020
Saldo begrotingsbehandeling (nov'15)	-290	313	408	477
Saldo ontwikkelingen uit genomen raadsbesluiten *)	108	108	108	93
Voorlopige tussenstand saldo meerjarenbegroting	**-182**	**421**	**516**	**570**

*) t/m raadsbijeenkomst 24 mei 2016.

Toelichting
Het negatieve resultaat in 2017 (beginsaldo begrotingsbehandeling) wordt veroorzaakt door de eenmalige afschrijving van k€379 van de restant boekwaarde van obs Lydinge, obs Solte Campe en het gebouw aan de Plantsoenstraat 4 te Eenrum. Deze eenmalige afschrijving komt voort uit het geactualiseerde IHP 2015-2018 dat is vastgesteld in de raadsvergadering van 28 april 2015.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

2.2. Actualisatie landelijke ontwikkelingen

Begrotingsvernieuwing en BBV
In 2013 heeft een commissie onder leiding van de toenmalige wethouder Financiën van de gemeente Eindhoven, Staf Depla, voorstellen gedaan ten behoeve van de vernieuwing van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Ruim 10 jaar na invoering van het BBV zijn er diverse ontwikkelingen die vragen om vernieuwing. Zo zijn de stukken waarmee de raad dit proces kan sturen - de begroting en jaarstukken -, voor niet financieel specialisten te weinig toegankelijk. Dit belemmert de mogelijkheden voor veel raadsleden, maar ook voor andere direct betrokkenen, om hier een goede discussie over te voeren.

Op 1 juli 2015 is de brochure *Hoofdlijnen vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording* gepubliceerd met de voornemens tot verwerking van de adviezen en de consequenties voor het BBV.

De uitwerking van de adviezen over rechtmatigheid en de accountantscontrole zijn in een rapport gepubliceerd: *Vernieuwing accountantscontrole gemeenten*.

De vernieuwingen zijn van toepassing op de voorbereidingen van het begrotingsjaar 2017. Dat betekent dat de begroting voor 2017, die in het kalenderjaar 2016 wordt opgesteld, in overeenstemming moet zijn met de nieuwe regels uit het wijzigingsbesluit.

De wijzigingen richten zich op:
- een uniforme indeling in taakvelden (voorheen producten);
- een uniforme basisset van beleidsindicatoren;
- een uniforme basisset van financiële kengetallen;
- verbeterde informatie over de verbonden partijen;
- vernieuwing van de accountantscontrole;
- inzicht in de overheadkosten;
- enkele aanpassingen van het stelsel van baten en lasten.

Indeling in taakvelden
Door het gebruik van voorgeschreven taakvelden wordt het mogelijk deze informatie direct te gebruiken voor de informatiebehoefte van derden, zoals het Rijk, de toezichthouders, de EU en het CBS. Dit draagt bij aan een grotere transparantie van het proces van begroting en verantwoording en aan een grotere betrokkenheid van alle belanghebbenden.

Beleidsindicatoren
De lijst van beleidsindicatoren die zijn ontwikkeld en samengesteld draagt bij aan versterking van het horizontale toezicht en de raadsleden worden in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. De indicatoren zijn van toepassing op

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

alle gemeenten en zijn gebaseerd op landelijke bronnen. Er hoeft geen extra informatie uitvraag te worden gedaan.

Financiële kengetallen
Het financiële beeld dat uit de kengetallen naar voren komt is belangrijk voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Inzicht in bijdrage verbonden partijen
Gemeenten blijven verantwoordelijk voor taken zie zij door verbonden partijen laten uitvoeren. Het is daarom van belang dat de raad in het proces van begroting en verantwoording de benodigde informatie krijgt om de bijdrage van verbonden partijen aan de realisatie van programma's en daarmee gepaard gaande risico's te kunnen beoordelen en te laten meewegen in het proces van sturing en verantwoording. In toenemende mate wordt een beroep op andere organisaties gedaan via uitbesteding, via inkoop of subsidiëring of via uitvoering door verbonden partijen. Bovendien neemt de diversiteit aan verbonden partijen toe, bijvoorbeeld door de decentralisaties in het sociale domein.

Overhead
Om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead is voorgeschreven dat in het programmaplan een apart overzicht moet worden opgenomen van de kosten van de overhead. De overheadkosten worden niet meer toegerekend aan programma's. Er komt meer inzicht in de omvang van de kosten van het primair proces in het algemeen en de overhead in het bijzonder, wat kan leiden tot een betere beheersing van deze kosten. De verantwoording wordt transparanter waardoor de mogelijkheden tot sturing op overhead groter worden.

Vernieuwing van de accountantscontrole
De aanbevelingen die de werkgroep heeft gedaan voor de vernieuwing accountantscontrole gemeenten zijn oa.:

- er is meer aandacht voor de kwaliteit van het opdrachtgeverschap van de raad nodig;
- de accountant die bij de gemeente controleert voldoende specifieke kennis heeft van gemeenten en de omgeving waarin gemeenten opereren;
- de gemeenten een accountant hebben die goed aansluit bij de controlebehoeften van gemeenteraden;
- het college is verantwoordelijk voor een rechtmatige uitvoering van de begroting. Het is daarom aan het college om hier verantwoording over af te leggen.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Nieuwe omgevingswet (maakt omgevingsrecht eenvoudiger)
Het omgevingsrecht bestaat uit tientallen wetten en honderden regelingen voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Zij hebben allemaal hun eigen uitgangspunten, werkwijzen en eisen. De wetgeving is daardoor te ingewikkeld geworden voor de mensen die ermee werken. Daardoor duurt het bijvoorbeeld langer voordat een project kan starten.
Het kabinet maakt het omgevingsrecht makkelijker en voegt alle regelingen samen in één nieuwe omgevingswet.

Uitgangspunten Omgevingswet
Met de Omgevingswet wil het kabinet beter aansluiten op:

- de samenhang tussen verschillende plannen en activiteiten voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur;
- duurzame ontwikkelingen, zoals windmolenparken aanleggen;
- de verschillen tussen regio's. Gemeenten, provincies en waterschappen krijgen meer ruimte om op omgevingsgebied hun eigen beleid te voeren. Regio's kunnen dankzij de Omgevingswet beter aansluiten bij hun eigen behoeften en doelstellingen.

De Omgevingswet sluit ook beter aan bij Europese regels. Voor de Omgevingswet zal 2016 het jaar van de verdieping en verbreding worden, 2017 het jaar van de voorbereiding en 2018 het jaar van de realisatie en verankering.

Tabel 2: Gevolgen maatregelen rijksbeleid voor Gemeentefonds

(-) is nadelig, (+) is voordelig

Onderwerp (bedragen in k€)	2017	2018	2019	2020
Ontwikkeling accress e.d.	1	52		
Stelpost loon- en prijsstijging	-60			
Ontwikkeling (ruimtebiedend)	-59	52		

Meicirculaire 2016
De meicirculaire 2016 is begin juni ontvangen.

In het addendum bij deze kadernota zijn de consequenties van de meicirculaire 2016 voor de gemeente De Marne aangegeven. De in bovenstaande tabel opgenomen mutaties hebben geen taakverplichting en hebben om die reden invloed op de begrotingspositie (resultaat).

In het addendum zijn tevens de overige ontwikkelingen in het gemeentefonds weergegeven die leiden tot hogere of lagere kosten en geen invloed hebben op de begrotingspositie.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

2.3. Actualisatie regionale ontwikkelingen

Sociaal Domein

De gemeenten Bedum, de Marne, Winsum en Eemsmond geven samen vorm en inhoud aan het beleid in het sociaal domein en werken ook in de uitvoering van Werk en Inkomen, Wmo en jeugd steeds verder samen.
2015 was het jaar dat de gemeente de taken in het kader van de decentralisaties overgedragen hebben gekregen. Voor een deel onbekende taken met de onzekerheid of deze taken binnen de daarvoor beschikbare budgetten kunnen worden uitgevoerd. 2016 is het jaar waarin de basis verder op orde wordt gebracht. Er wordt geïnvesteerd om de uitvoering van de nieuwe taken in het sociaal domein kwalitatief goed te borgen met de benodigde menskracht. De werkprocessen worden efficiënt ingericht en ondersteund met de juiste programmatuur. Sociale zaken in BMWE is samengevoegd en er is één uitvoeringsorganisatie voor Werk en Inkomen gerealiseerd. In de administratie van de zorgloketten en bij jeugd wordt steeds nauwer samengewerkt in BMWE. Een extra impuls wordt gegeven aan de CJG's om een toekomst bestendige vorm van samenwerking te realiseren.
De benodigde financiële middelen om deze verbeterslagen te kunnen maken zijn aan de raden van maart 2016 voorgelegd en betreffen grotendeels structurele kosten ter uitvoering van de taken in het sociaal domein. Daarnaast zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld om zodanig op orde te komen dat de structurele taken kunnen worden opgevangen binnen de daarvoor beschikbare structurele middelen. Behoudens de extra gevraagde (incidentele) middelen voor de uitvoering van de beleidsagenda sociaal domein zijn de decentralisaties budgettair neutraal opgenomen in deze kadernota.
Indien het adagium van budgetneutraliteit in de uitvoering van het sociaal domein in BMWE wordt gehandhaafd, moet niet worden uitgesloten dat de percentages die gereserveerd zijn voor de gemeentelijke uitvoering tegen het licht gehouden moeten worden. Dat moment zou bij de volgende kadernota kunnen zijn nadat we zicht hebben op de uitkomsten van 2016.
De speerpunten van het beleid in 2017 in BMWE betreffen:

- de realisatie van de integrale toegang in het sociaal domein
- de transformatie en het vervolg met het RIGG
- de inkooporganisatie van de gemeenten in Groningen voor jeugd.
- het voeren van het contractbeheer op de huidige inkoop door de gemeenten
- de nieuwe inkoop voor Wmo begeleiding 18+ en huishoudelijke ondersteuning.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Programma PROloog
Sinds oktober 2014 werkt het programma PROloog vanuit een subsidierelatie. De gemeente De Marne kan hierbij subsidieaanvragen indienen bij de provincie voor projecten die als doel hebben: de ontwikkeling van het Lauwersmeer en Lauwersoog. In totaal is een bedrag van € 15,82 miljoen beschikbaar.

Tussentijdse heroriëntatie van het programma
In maart 2015 hebben verkiezingen plaatsgevonden voor Provinciale Staten en is er een nieuw College van Gedeputeerde Staten aangetreden. In de zomer van 2015 is met het nieuwe college gewerkt aan het formuleren van een gezamenlijke visie en ambitie met betrekking tot het vervolg van de ontwikkeling van Lauwersoog. Het resultaat hiervan is vastgelegd in een 'position paper'.

In grote lijnen hebben de provincie en de gemeente hierin afgesproken om in de volgende fase van het Programma Lauwersoog, voor wat betreft het opstarten van nieuwe projecten, te focussen op de realisatie van een Werelderfgoedcentrum, de promotie van het Lauwersmeergebied, de innovatieagenda voor duurzame visserij en de bereikbaarheid van de haven van Lauwersoog vanaf de Noordzee

Economische Zaken, Recreatie en toerisme (EZ/RT)
Wij zijn een economisch bedrijvige gemeente waar, passend binnen het plattelandskarakter, zich voortdurend kansen voordoen op een innovatieve duurzame economische ontwikkeling. Voorbeelden hiervan zijn terug te vinden in de verdere verduurzaming van de visserijsector. Ook het benutten van kansen in de toeristische sector en het uitzetten van een goede marketing strategie heeft een positief effect op de werkgelegenheid en vitaliteit.

Krimp & Leefbaarheid
De gemeente anticipeert middels het Programma Krimp & Leefbaarheid op de demografische ontwikkelingen. Dit is het uitvoeringsprogramma van het Woon-en Leefbaarheidsplan dat in 2011 is vastgesteld. Hierin zijn maatregelen en acties geformuleerd die in de periode tot 2021 gefaseerd worden uitgevoerd. In 2015 is ook duidelijk geworden dat de recente ontwikkelingen rondom de gaswinningsproblematiek in Groningen een grote weerslag hebben op de politiek en het beleid rondom wonen en leefbaarheid. Aan de ene kant liggen daar kansen om de opgaven van demografische ontwikkelingen en leefbaarheid aan te pakken (te versnellen) door koppeling aan het gaswinningsdossier; aan de andere kant zijn er grote uitdagingen om het krimpdossier op de kaart te houden. De inzet van het college gaat dan ook uit naar het oppakken van deze kansen en uitdagingen.
Deze regionale samenwerking binnen het aardbevingsdossier en gemeentelijke herindeling maken het noodzakelijk dat het krimpbeleid van de afzonderlijke krimpregio's (De Marne, Eemsdelta) verder wordt opgeschaald naar een gezamenlijk aanpak.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Aardbevingsproblematiek
Onze gemeente is het afgelopen jaar volop betrokken geweest bij de problemen rond het gaswinningsdossier. Het aantal schademeldingen stijgt. In gemeente De Marne zijn inmiddels ruim 1800 schademeldingen (peildatum 20 januari 2016).

Met de vaststelling van het Meerjarenprogramma Veilig en Kansrijk Groningen (MJP) verschuift de aandacht naar het actieprogramma voor de Marne. Deze is enerzijds gericht op werk met werk maken (schadeherstel koppelen aan lopende processen als herstructurering en particuliere woningverbetering). Anderzijds richt zich dit op projecten die een langjarig perspectief bieden voor dorpsgemeenschappen op het gebied van leefbaarheid, economische vitaliteit en duurzaamheid.

Ontsluitingsstructuur
In de komende jaren zullen veel infrastructurele werkzaamheden worden verricht die ten doel hebben de verkeersveiligheid/verkeersafwikkeling van de N361 te verbeteren. In onze gemeente betreft dit het tracé Ranum-Mensingeweer en het tracé Mensingeweer tot aan Menneweer (waaronder de rotondes N361/Warfhuisterweg en N361/Breekweg).

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

2.4. Actualisatie Verbonden Partijen

Inleiding
In deze paragraaf zijn de verbonden partijen opgenomen waaruit een ruimtevrager voortkomt (VRG) voor de jaren 2017-2020 dan wel verbonden partijen die nog geen kadernota 2017 dan wel begroting 2017 hebben ingediend (Ability en ODG). Bij het opstellen van de begroting 2017 kan hier nog een ruimtevrager of een ruimtebieder uit voortkomen.

Veiligheidsregio Groningen (VRG)
Veiligheidsregio Groningen (VRG) is de Gemeenschappelijke Regeling (GR) voor het leveren van goede brandweerzorg en het samen met partners in crisisbeheersing neerzetten van een robuuste crisisorganisatie.

In de vergadering van 24 mei jl. heeft de raad kennisgenomen van de begroting 2017 van VRG. Als gevolg van het groot onderhoud Gemeentefonds voor het cluster Openbare Orde en Veiligheid (OOV), is zowel de omvang als de verdeelsleutel van de middelen aangepast. Deze aanpassing in het gemeentefonds heeft in de meicirculaire 2015 plaatsgevonden en is verwerkt in de algemene uitkering van de begroting 2016 van de gemeente De Marne. Het betreft een extra bijdrage van € 23 per inwoner wat neerkomt op € 234.807 aan extra inkomsten.
Deze verdeling wordt door de VRG in de begroting 2017 gehanteerd om de allocatie naar gemeentelijke bijdragen te bepalen. Dit betekent dat er vanaf het begrotingsjaar 2017 navenant meer of minder door de deelnemende gemeenten aan de VRG moet worden bijgedragen. Voor de gemeente De Marne betekent dit een herijkingseffect vanaf 2017 voor een bedrag van k€109.

Daarnaast is in de bijdrage aan de VRG rekening gehouden met de huisvestingskosten van de overname van de brandweerkazernes voor een bedrag van k€73. De overname van de brandweerkazernes leidt tot het vervallen van de eigen jaarlijkse huisvestingslasten vanaf 2017 (k€60).

De bijdrage van de gemeente De Marne bedraagt in 2017 k€886 (2016: k€695). Een verhoging t.o.v. 2016 met een bedrag van k€ 191. Daarvan heeft k€109 betrekking op het herijkingseffect en k€73 betrekking op de overname van de huisvestingskosten. De overige afwijking van k€9 heeft betrekking op wijzigingen in inwoneraantal , aanvullende genomen besluiten over de huisvesting van de brandweer en het effect van gefaseerd invoeren van wijziging van de verdeelsleutels.

Zowel de extra bijdrage aan de VRG van k€191 als het vervallen van de eigen jaarlijkse huisvestingslasten van de brandweerkazernes van k€60 zijn in programma 2 Veiligheid opgenomen als autonome ontwikkeling.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

In het Algemeen Bestuur van de VRG gaat nog een discussie plaatsvinden over de wijze van invoering van de extra bijdrage aan de VRG.

Omgevingsdienst Groningen (ODG)
In de brief van 7 april 2016 is de raad geïnformeerd door de ODG dat het Algemeen Bestuur van de ODG heeft besloten om de kadernota 2017 niet vast te stellen. De leden van het Algemeen Bestuur vonden dat er teveel onzekerheden waren over onder andere het wel of niet gedeeltelijk kunnen realiseren van de 10% efficiencytaakstelling. De beoordeling of deze efficiencytaakstelling is te realiseren moet blijken uit de evaluatie van de Omgevingsdienst. De leden van het Algemeen Bestuur zijn op 13 mei akkoord gegaan met de uitkomsten van de evaluatie. Het daaruit voortvloeiende plan van aanpak moet nog geschreven worden. In het plan van aanpak staan uitgangspunten die de ODG gebruikt bij het opstellen van de Begroting 2017.

De minister van Binnenlandse Zaken heeft ingestemd met het verzoek van de ODG om de begroting 2017 later te mogen indienen en wel uiterlijk 1 november 2016. De mogelijk effecten van deze begroting op de gemeentelijke bijdrage is bij het opstellen van de kadernota 2017-2020 niet bekend. De concept begroting 2017 van de ODG wordt op 16 juni verzonden naar de gemeenteraden voor de mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen. De effecten worden opgenomen in de (meerjaren)begroting 2017.

GR Participatie Noord Groningen
De raad heeft op 23 februari 2016 ingestemd met de gemeenschappelijke regeling Participatie Noord-Groningen. Het betreft de samenvoeging van SoZa BMW, SoZa Eemsmond, het Werkplein BMWE en Ability. De raad heeft kennisgenomen van het implementatieplan Uitvoeringsorganisatie Participatie Noord-Groningen. Er is een projectstructuur ingericht met een stuurgroep en werkgroepen om uitvoering te geven aan het implementatieplan. Eén van de werkgroepen is belast met het opstellen van een nieuwe begroting 2017.

De raden zijn in een brief van Ability geïnformeerd dat er niet voor eind april een realistische begroting kan worden aangeboden. De provincie heeft uitstel verleend tot 15 november 2016 om met een realistische begroting 2017 te komen gebaseerd op basis van uitgangspunten voor de nieuwe uitvoeringsorganisatie. De raad wordt uiterlijk 15 september 2016 in de gelegenheid gesteld om hun visie op de begroting 2017 kenbaar te maken. Eventuele gevolgen zullen dan in de gemeentelijke begroting worden opgenomen. In deze kadernota 2017-2020 is daar dan ook nog geen rekening mee gehouden.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

2.5. Ontwikkelingen in beleid van De Marne

Ontwikkelingen in aanvaard beleid (autonoom)
Er doen zich altijd autonome ontwikkelingen voor binnen het bestaande en aanvaarde beleid. De term autonoom duidt aan dat het hierbij gaat om ontwikkelingen in aantallen en prijzen. Dit type ontwikkelingen valt in de categorie onontkoombaar en wordt in de jaarlijkse kadernota in samengevatte vorm vermeld en cijfermatig verwerkt.

De informatie over autonome ontwikkelingen in aanvaard beleid, voor zover nog niet in eerdere rapportages verwerkt, is in tabelvorm weergegeven in bijlage 3d.

Ruimtebiedende ontwikkelingen
De zich voordoende ontwikkelingen met een ruimtebiedend (in geld) gevolg zijn uiteraard opgenomen en verwerkt in het totaal van de ontwikkelingen uit eigen beleid.

Ruimtevragende ontwikkelingen
Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de ruimtevragende (in geld) ontwikkelingen voor zover die eind april bekend waren. Deze ruimtevragende ontwikkelingen hebben wij, gelet op de financiële situatie van de gemeente De Marne, uiterst kritisch beoordeeld.

Nieuw in deze kadernota is een inventarisatie van de kansen (ambities) voor onze gemeente die ondergebracht zijn in een apart hoofdstuk. Deze kansen zijn extra ruimtevragers naast de opgenomen ruimtevragers op de ontwikkelingen van nieuw beleid en in bestaand beleid waaraan een maatschappelijke prioriteit is gegeven van onontkoombaar, noodzakelijk of wenselijk.

Onderwerpen welke in de voorbereiding van deze kadernota aan de orde zijn geweest, maar waarvoor wij concludeerden dat er op dit moment geen ruimte voor vrijgemaakt kan worden, benoemen wij als 'Niet gehonoreerd / aangepaste onderwerpen'. Zie hiervoor bijlage 3h.

Tabel 3: Niet gehonoreerd / aangepaste onderwerpen (-) is nadelig (+) is voordelig

Ontwikkeling uit (in k€)	2017	2018	2019	2020
(nieuw)beleid programma's	-	-	-	-
(nieuw)beleid bedrijfsvoering	4	58	58	58
Kansen (ambities	608	308	308	308
Totaal	612	366	366	366

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Samenvatting ontwikkeling eigen beleid
De verschillende ontwikkelingen als hierboven genoemd zijn hieronder in tabel 4 in samengevatte vorm opgenomen.

Tabel 4: Ontwikkelingen eigen beleid (-) is nadelig (+) is voordelig

Ontwikkeling uit (in k€)	2017	2018	2019	2020
Aanvaard beleid (bijlage 4d) (autonome ontwikkelingen)	-112	-112	-112	-112
Beleidsontwikkeling (bijlage 4e) (uit bestaand en nieuw beleid)	-32	-122	-159	-219
Ontwikkeling Bedrijfsvoering (bijlage 4f)	-127	-166	-166	-166
Ontwikkeling kansen (bijlage 4g)	-608	-344	-308	-308
Niet gehonoreerd/aangepast (bijlage 4h)	612	366	366	366
Ontwikkeling (ruimtevragend)	-267	-378	-379	-439

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

2.6. Financieel meerjarenperspectief

Het geheel van de ontwikkelingen uit de paragrafen 2.1. tot en met 2.5. vormt het totaal van het financieel meerjarenperspectief. De totale verkenning van de beleidsontwikkelingen is samengevat in onderstaande tabel.

Tabel 6: Totaal verwachte ontwikkelingen (saldi meerjarenperspectief) (-) is nadelig (+) is voordelig

Samengevat uit tabellen 1,2,3, 4 en 5 (in k€)	2017	2018	2019	2020
Tabel 1: Saldo begrotingsbehandeling	-290	313	408	477
Tabel 1: Ontwikkeling raadsbesluiten	108	108	108	93
Tabel 2: Ontwikkeling gemeentefonds	-59	52	-	-
Tabel 4: Autonome ontwikkelingen	-112	-112	-112	-112
Tabel 4: Ontwikkeling eigen beleid	-32	-122	-159	-219
Tabel 4: Ontwikkeling Bedrijfsvoering	-127	-166	-166	-166
Tabel 5: Kansen communicatie	-150	-86	-50	-50
Tabel 5: Kansen leefomgeving	-458	-258	-258	-258
Tabel 3: Niet gehonoreerd/aangepast	612	366	366	366
Subtotaal	-508	95	137	131
Strategische ruimte		-95	-137	-131
Totaal saldi	-508	-	-	-

Toelichting
Het negatieve resultaat in 2017 (beginsaldo begrotingsbehandeling) wordt veroorzaakt door de eenmalige afschrijving van k€379 van de restant boekwaarde van obs Lydinge, obs Solte Campe en het gebouw aan de Plantsoenstraat 4 te Eenrum. Deze eenmalige afschrijving komt voort uit het geactualiseerde IHP 2015-2018 dat is vastgesteld in de raadsvergadering van 28 april 2015.

Tevens is het herijkingseffect van de gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio (€109) en de correctie van de taakstellende bezuiniging op het zwembad (k€70) de belangrijkste oorzaken van het tekort in 2017.

De strategische ruimte is de ruimte die aangewend kan worden voor het realiseren van kansen zoals die opgenomen zijn in deze kadernota.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Tabel 6a: Overzicht van het verloop van de Algemene Reserve 2016

Omschrijving	Bedrag
Stand 31 december 2015	3.115
Resultaatbestemming 2015	1.046
Stand 1 januari 2016	4.161
Primaire begroting 2016	-149
Begrotingswijzigingen 2016 *)	-4
Stand 31 december 2016	4.008

Resultaatbestemming 2015
Dit betreft het gedeelte van het resultaat 2015 dat toegevoegd wordt aan de algemene reserve. Vaststelling hiervan vindt plaats in de raadsvergadering van 12 juli 2016.

Primaire begroting 2016
Dit betreft het gedeelte van het begrotingsresultaat 2016 dat ten laste wordt gebracht van de algemene reserve, zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 3 november 2015.

Begrotingswijzigingen 2016
De begrotingswijzigingen 2016 hebben betrekking op afwaardering investering jeugdsozen, wijzigingen budgetten uitkeringen, actualisatie beleidsbegroting sociaal domein, besparing op personeelskosten boventalligheid, herstelwerkzaamheden Taludafschuiving Trekweg Ulrum en renovatie kleedaccommodatie voetbalvereniging VVSV'09.

Tabel 6b: Overzicht van het verloop van de Algemene Reserve 2017-2020

	Begroting	Meerjarige doorkijk		
	2017	2018	2019	2020
Stand 1 januari	4.008	3.500	3.500	3.500
Mutatie	-508	-	-	-
Stand 31 december	3.500	3.500	3.500	3.500

Sluitende (meerjaren)begroting
Het streefdoel is om te komen tot een sluitend meerjarenperspectief. De benodigde weerstandscapaciteit is berekend op k€2.152 om risico's op te kunnen vangen (april 2016 bij de jaarrekening 2015). De beschikbare weerstandscapaciteit is meerjarig voldoende om aan de norm van de benodigde weerstandscapaciteit te voldoen.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Voorlopig saldo 2017

In de begrotingsvoorbereiding blijft op dit moment voor het jaar 2017 een tekort van circa k€ 508. De ervaring leert ons dat er tussen het moment van bespreken van de kadernota en het moment van vaststellen van de begroting zaken veranderen. De omvang van de uiteindelijke richting (voor- of nadelig) van die veranderingen is nu nog niet te voorspellen.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

3. CONCLUSIES EN BESLUITVORMING

Visserijloods Lauwersoog

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

3.1. Algemeen beeld ontwikkelrichting meerjarenbegroting

Uit het "financieel meerjarenperspectief" (hoofdstuk 2.6) verwachten wij tot een structureel en reëel sluitend (meerjaren) perspectief 2017-2020 te kunnen komen. Het begrotingsjaar 2017 sluit wel met een tekort. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de eenmalige afschrijving van de restant boekwaarde van obs Lydinge, obs Solte Campe en het gebouw aan de Plantsoenstraat 4 te Eenrum, het herijkingseffect van de gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio en de correctie van de taakstellende bezuiniging op het zwembad. Het kader als geschetst in deze kadernota is mee gebaseerd op de inhoud van de meicirculaire 2016.

Wij constateren ook dat:

- de jaarrekeningen van de afgelopen jaren, voor zover het de reguliere exploitatie betreft, positief van aard waren;
- het weerstandsvermogen toereikend is om risico's te kunnen opvangen
- het beschikbare weerstandsvermogen groter is dan het benodigde weerstandsvermogen;
- er in de voorbereiding van deze kadernota verantwoorde keuzes zijn gemaakt in de ontwikkelingen in nieuw en bestaand beleid

Op basis van bovenstaande vinden wij het "financieel meerjarenperspectief", zoals is opgenomen in deze kadernota, de richting om de begroting 2017 uit te werken.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

3.2. Voorstellen voor besluitvorming

Gelet op in deze kadernota geschetste ontwikkelingen stellen wij u voor om:

Kennis te nemen van

de ontwikkelingen in beleid zoals opgenomen in deze kadernota 2017-2020, de te verwachten financiële gevolgen uit de aangegeven ontwikkelingen voor de meerjarenbegroting en het voorlopig verwachte meerjarig financieel perspectief.

Leens, 12 juli 2016

Burgemeester en wethouders
van De Marne

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

BIJLAGEN

Kunstwerk schaap Lauwersoog

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Bijlage 1

ONTWIKKELINGEN IN HET BELEID PER PROGRAMMA

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Programma 1 Burger en bestuur

INHOUD VAN HET PROGRAMMA

Dit programma gaat over de relatie tussen de bestuursorganen van de gemeente De Marne en de mensen die er wonen. Die bestuursorganen zijn de gemeenteraad, het college en de burgemeester. Zij geven invulling aan het democratische besluitvormingsproces. Bestuurders en ambtenaren zoeken oplossingen, beantwoorden vragen, leveren producten, geven informatie en luisteren. Ambtenaren ondersteunen daarbij de raad, het college en de burgemeester.

De gemeente De Marne biedt exclusieve diensten aan. Deze diensten zijn ergens anders niet te krijgen. Dat schept de verplichting om open, eerlijk, en transparant te zijn en ook zo te communiceren. Onze houding is burgergericht en onze werkwijze flexibel, voortvarend en slagvaardig. De organisatie werkt als regisseur, netwerker en verbinder om zelfredzaamheid en actief meedoen te stimuleren.

Maatschappelijke ontwikkeling

Wij verlenen diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen. Dat doen wij niet alleen vanuit een wettelijke verplichting, maar vooral omdat wij maatschappelijk betrokken zijn. Zo dragen wij bij aan de democratische rechtsstaat. We doen ons werk effectief, efficiënt en transparant. De eigen kracht van onze burgers, wederzijds vertrouwen en een 'ja, mits'-houding zijn onze leidmotieven.

ONTWIKKELINGEN

1. Herindeling

(prioriteit: onontkoombaar)

De herindeling gaat de nodige inspanningen vergen van De Marne. Het in goede banen leiden van dit proces zal een behoorlijke ureninzet vergen alsmede specifieke kennis en kunde. Denk aan het maken van een ontwerp na het principebesluit dit najaar en de verdere uitwerking daarvan alsmede bestuurlijke advisering. Gemeenten die herindelen ontvangen een vergoeding uit het gemeentefonds om de kosten die zij maken te dekken. Deze kosten worden ook wel frictiekosten genoemd. Een deeluitkering daarvan vindt plaats in het jaar van vaststelling van het herindelingsadvies. De verwachting is dat de kosten hiervan kunnen worden betaald.

2. Flexibele inhuur receptie

(prioriteit: noodzakelijk)

De volledige bezetting van de telefoon/receptie is 2.951 uren per jaar. De beschikbare formatieve uren is 2.771 uren, rekening houdend met indirect productieve uren is 2.300 uren beschikbaar. Een tekort van 651 uren. Om aan de bezettingsopdracht en de dienstverleningseisen te kunnen voldoen is een flexibel budget nodig. Rekening houdend met een uurtarief van € 36,50 zijn de jaarlijkse kosten k€ 24.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Gehonoreerd door college.

3. iBurgerzaken
In 2016 zijn we overgegaan op i-Burgerzaken. Met de komst van de landelijke Basis Registratie Personen (BRP) gaan gemeenten de komende jaren belangrijke veranderingen tegemoet. Deze hebben directe gevolgen voor de afdeling Burgerzaken en indirect voor de burgers. Hoe kunnen gemeenten onder deze omstandigheden tóch een goede en snelle dienstverlening op maat leveren? Om te zorgen dat de steeds meer eisende burgers tevreden zijn en blijven.
Met de nieuwe iBurgerzaken apps wordt tegemoet gekomen aan deze eisen; selfservice voor en door de burger, 24x7 vanaf elk gewenst apparaat. In de praktijk blijkt dat burgers deze apps ervaren als gebruikersvriendelijk én als een verrijking van de gemeentelijke service.

De afgelopen jaren heeft ICT een heel ander gezicht aan onze samenleving gegeven. De smartphone en tablet zijn een verlengstuk van onszelf geworden; een zesde zintuig dat we 24x7 inzetten. De burger verwacht dat de dienstverlening van de overheid meegaat in deze ontwikkeling, zodat zij niet meer naar het gemeentehuis hoeft om producten en diensten af te nemen.
Gemeenten ontkomen er niet aan om in te spelen op deze informatisering revolutie en moeten hun dienstverlening digitaal, toekomstbestendig en volledig gaan inrichten op de nieuwe vraag van de burger. Niet alleen de burger eist dat, ook vanuit de landelijke overheid liggen er ferme verplichtingen. De komst van de landelijke BRP is hét moment om hier op in te spelen en de dienstverlening maximaal in te richten op de zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid van de burger en het bedrijfsleven.
Deze digitalisering heeft betrekking op de aangifte van geboorte, overlijden en verhuizen, melden huwelijk, aanvraag en uitgifte van het rijbewijs en de reisdocumenten.

Volgens de planning kunnen gemeenten vanaf 2019 aansluiten op de centrale landelijke voorziening BRP met hun burgerzakenmodules. Zodra de operatie BRP afgerond is, ontstaan mogelijkheden om de dienstverlening plaats onafhankelijk te organiseren.

4. Nieuwe Europese Privacy verordening
Voor overheden en bedrijven verandert er in 2016–2018 veel op het gebied van privacy en gegevensverwerking. Zeer waarschijnlijk treedt in die periode de nieuwe Europese Privacy-verordening in werking. De verordening bevat strengere regels met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens en geeft toezichthouders uitgebreidere sanctiebevoegdheden bij de overtreding hiervan. Deze nieuwe regels moeten worden geïmplementeerd.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

5. Reisdocumenten/Rijbewijzen
Er zijn de komende jaren verschillende wijzigingen met betrekking tot het aanvraag- en uitgifteproces reisdocumenten te verwachten. Daarnaast zal er ook een 'reisdocumentendip' zijn vanaf 2019.
Vanaf 2017 komt er een rijbewijzendip als gevolg van het verlengen van de geldigheidsduur. In de jaren hieraan voorafgaand was er een piek in de afgifte.

6. Verkiezingen nog even op een rijtje

2017
15 mrt - Tweede Kamerverkiezing

2018
21 mrt - Gemeenteraadsverkiezingen

2019
20 mrt - (onder voorbehoud) Provinciale statenverkiezingen
20 mrt - (onder voorbehoud) Waterschapsverkiezingen
23 mei - (onder voorbehoud) Europees Parlementsverkiezing

MUTATIE OP BESTAANDE BUDGETTEN

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Herindeling	PM	PM	PM	PM
2	Flexibele inzet receptie	-24	-24	-24	-24
3	iBurgerzaken	-	-	-	-
4	Nieuwe Europese Privacy verordening	-	-	-	-
5	Reisdocumenten/rijbewijzen	-	-	-	-
6	Data verkiezingen	-	-	-	-
	Totaal	-24	-24	-24	-24

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Programma 2 Veiligheid

INHOUD VAN HET PROGRAMMA

Dit programma gaat over brandweerzorg, openbare orde en veiligheid, bijzondere wetten en crisisbeheersing en rampenbestrijding. Veiligheid is een breed begrip waar wij structureel in investeren.

Maatschappelijke ontwikkeling

De Marne is een veilige gemeente om te wonen, leven, werken en te vertoeven. We werken samen in de Veiligheidsregio, we zorgen voor preventieve maatregelen en treden op tegen overlast.

ONTWIKKELINGEN

MUTATIE OP BESTAANDE BUDGETTEN

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
	Totaal				

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Programma 3 Verkeer en vervoer

INHOUD VAN HET PROGRAMMA

Een nette en veilige openbare ruimte

De inrichting van de openbare ruimte is van groot belang voor de leefomgeving. Die moet schoon, veilig en groen zijn. Hiervoor stellen we beleid op en maken we beheer- en uitvoeringsplannen. In dit programma geven we aan wat we willen bereiken en wat we gaan doen aan het groen, de wegen, de openbare verlichting en bouwwerken zoals bruggen, steigers en kademuren. Wij moeten er voor zorgen dat de inwoners zich betrokken voelen bij hun woonomgeving en daarvoor medeverantwoordelijkheid dragen.

Maatschappelijke ontwikkeling

Wij werken samen met onze inwoners aan een leefomgeving die schoon, goed bereikbaar, veilig, duurzaam en groen is.

ONTWIKKELINGEN

1. Herinrichting H. Doornbosweg Zoutkamp

(prioriteit: onontkoombaar)

Door de samenvoeging van de basisscholen in Zoutkamp en daardoor een toename van het verkeer bij de school is een herinrichting van de H. Doornbosweg in het kader van de verkeersveiligheid onontkoombaar. Er is te weinig ruimte voor het parkeren van auto's in de huidige situatie en fietsers en voetgangers komen in het gedrang. Daarnaast zal de aangrenzende weg, de Churchillweg, gebruikt gaan worden voor parkeren langs de weg. Dit is zeer onwenselijk omdat het hier gaat om een doorgaande weg met zwaar landbouwverkeer.

Investeringsbedrag k€35
Jaarlijkse afschrijvingslast is k€35/25 jaar = k€1,40
Jaarlijkse rentelast k€1,05 gebaseerd op 3%.
Jaar van activering is op 1 januari volgend jaar.
Totale kapitaallasten k€2,45 excl. BTW.

Gehonoreerd door college.

2. Vervangen beschoeiing langs oevers, kanalen en vaarten

(prioriteit: onontkoombaar)

Het huidige budget van k€100 is bedoeld voor het onderhoud aan beschoeiing, kademuren en steigers. De afgelopen jaren is met dit budget kleinschalig achterstallig onderhoud grotendeels weggenomen en voor de komende jaren is regulier onderhoud voor dit budget structureel ingepland. In de risico-paragraaf zijn opmerkingen geplaatst over de bedenkelijke onderhoudstoestand van beschoeiing. Het afgelopen

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

jaar hebben zich meerdere spontane weg/wal verzakkingen langs het Hunsingokanaal aangediend door spontane wal-uitspoeling op plaatsen waar geen beschoeiing aanwezig is en heeft beschoeiing door de bovendruk het begeven. De in bedenkelijke onderhoudstoestand verkerende walkanten en beschoeiingen bevinden zich langs de Trekweg te Mensingeweer(0,8 km), langs de Mernaweg van Mensingeweer naar Abelstok (0,8 km) en vanaf de aanlegvoorziening op Leenstertillen tot Warfhuizen (4 km). De bestaande beschoeiing is ruim 40 jaar oud. Gelet op de optredende verzakkingen, de verwachting dat dit de komende jaren vaker zal gaan voorkomen, waarbij ook de veiligheid van de weggebruiker in het geding komt vraagt om een structurele aanpak voor de komende jaren.

Wij stellen voor om in 2017 voor bovengenoemde trajecten een uitvoeringsplan te ontwikkelen waarbij alternatieve mogelijkheden om bijvoorbeeld een andere ontsluiting (Trekweg Mensingeweer) voor bedrijven te realiseren en de toepassing van andere materialen zoals steen/schanskorven onderzocht moet worden. Ook de mogelijkheden voor subsidies en voordelen bij de aanbestedingskeuze moet worden belicht.

Om voor de onontkoombare vervanging/vernieuwing financiële middelen beschikbaar te hebben adviseren wij in de meerjarenbegroting voor een uitvoeringsperiode van 5 jaar (2018-2022) onderstaand jaarlijks investeringsbedragen op te nemen.
(5500 meter x € 750,- = k€ 4.125 over een periode van 5 jaar is k€ 825 excl. BTW per jaar.)

Jaarlijkse investeringsbedrag 2018-2022 k€825
Jaarlijkse afschrijvingslast is k€825/25 jaar = k€33
Jaarlijkse rentelast k€25 gebaseerd op 3%.
Jaar van activering is op 1 januari volgend jaar.
Totale kapitaallasten k€58 excl. BTW per uitvoeringsjaar.

Gehonoreerd door college.

3. Vervangen voegwerk van muren langs wegen in de dorpskom van Zoutkamp
(prioriteit: noodzakelijk)
In het verleden zijn tijdens de reconstructie van de dorps- en havenkern in Zoutkamp bestaande muren gerenoveerd en nieuwe muren gerealiseerd. Het voegwerk van de rollagen (bovenste laag van de muur) vertoont inwatering en mosgroei waardoor schade aan de steen kan ontstaan. Ter voorkoming van ernstige (vorst)schade aan de steen is vervanging van het voegwerk noodzakelijk. In totaal is 600 meter keermuur aanwezig waarvan de rollaag herstelt dient te worden. De kosten van dit herstel zijn 306 m2 x € 70,- = k€21excl. BTW.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Het budget Beschoeiingen en kademuren is in verband met bezuinigingen beperkt. Hierdoor is er geen ruimte voor groot onderhoud. De keermuren in Zoutkamp dragen belangrijk bij in het beeld van het vestingdorp.

Gehonoreerd door college.

4. Aanleg trottoir Zuurdijk
(prioriteit: noodzakelijk)
Van 1e tot en met 2e Nijhoezen te Zuurdijk is geen trottoir aanwezig waardoor bewoners over de openbare weg moeten lopen om in een ander deel van het dorp te komen. Gezien de rijsnelheid van het verkeer in Zuurdijk is dit een onveilige en onwenselijke verkeerssituatie. Wanneer deze situatie niet aangepakt wordt zal het een negatief effect hebben op de leefbaarheid in het dorp.

Jaarlijkse afschrijvingslast is k€45/25 jaar = k€1,84
Jaarlijkse rentelast k€1,35 gebaseerd op 3%.
Jaar van activering is op 1 januari volgend jaar.
Totale kapitaallasten k€3,19 excl. BTW.

Gehonoreerd door college.

5. Beheer recreatieve voorzieningen
(prioriteit: noodzakelijk)
Het areaal aan schelpenpaden heeft een omvang van 48.50m2. De schelpenpaden moeten eenmaal in de zes jaar aangevuld worden om de kwaliteit van de schelpenpaden op het gewenste kwaliteitsniveau te houden. Daarnaast is het areaal betonpaden totaal 22,5 km. Gras groeit langzaam richting het kanten van de paden (45 km) en moeten jaarlijks aan beide kanten worden weggesneden.

Er komen jaarlijks veel klachten vanuit de dorpsschouw en meldingen van de burgers over de toestand van de paden.
Minder validen/gebruikers van scootmobielen kunnen door het achterstallig onderhoud slecht gebruik maken van de schelpenpaden door kuilen/grote plassen en/of de beperkte breedte van de betonpaden door overgroeiende graskanten. Er is minimaal k€ 20 extra nodig om de schelpenpaden/betonpaden goed te kunnen onderhouden.

Gehonoreerd door college.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

6. Vervangen ANWB wegwijzer paddenstoelen
(prioriteit: noodzakelijk)
In de gemeente De Marne zijn 45 ANWB wegwijzer paddenstoelen bij fietspaden en recreatieve routes. Deze paddenstoelen zijn rond 1980 in opdracht van de gemeente geplaatst. De kap is broos en de aanduiding van de routes is steeds moeilijker leesbaar. Wanneer ze niet vervangen worden, dan verliezen de wegwijzers hun functie. Het verdwijnen zal een negatief effect hebben voor het recreatief gebruik van wandel en fietsroutes. Bij een gefaseerde vervanging is de problematiek eind 2020 opgelost. Totale kosten k€47.

Gehonoreerd door college.

MUTATIE OP BESTAANDE BUDGETTEN

Investering

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Herinrichting H. Doornbosweg Zoutkamp	35			
2	Vervangen beschoeiing langs oevers, kanalen en vaarten (2018-2022)		825	825	825
4	Aanleg trottoir Zuurdijk	45			
	Totaal	80	825	825	825

Exploitatie

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Herinrichting H. Doornbosweg Zoutkamp		-3	-3	-3
2	Vervangen beschoeiing langs oevers, kanalen en vaarten (2018-2022)			-58	-116
3	Vervangen voegwerk muren dorpskom Zoutkamp		-21		
4	Aanleg trottoir Zuurdijk		-3	-3	-3
5	Beheer recreatieve voorzieningen		-20	-20	-20
6	Vervangen ANWB wegwijzer paddenstoelen		-15	-15	-17
	Totaal		-62	-99	-159

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Programma 4 Economische zaken, landbouw, visserij, recreatie en toerisme

INHOUD VAN HET PROGRAMMA

Dit programma gaat over wat de gemeente doet voor de lokale economie, in het bijzonder voor landbouw, visserij, recreatie, toerisme en overige bedrijvigheid.

Maatschappelijke ontwikkeling

We profileren ons als een spin in het web in het ondernemersveld van De Marne en onderhouden korte lijnen en persoonlijk contact. De gemeente wordt hierdoor een partner die faciliteert, aanjaagt en regisseert.

ONTWIKKELINGEN

MUTATIE OP BESTAANDE BUDGETTEN

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
	Totaal				

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Programma 5 Onderwijshuisvesting en Educatie

INHOUD VAN HET PROGRAMMA

Dit programma beschrijft wat de gemeente doet op het gebied van onderwijshuisvesting en educatie. Naast het verzorgen van adequate huisvesting voor scholen gaat het hier over onze inspanningen op het gebied van peuterspeelzaalwerk, kinderopvang, leerlingenvervoer en integrale kindcentra.

ONTWIKKELINGEN

MUTATIE OP BESTAANDE BUDGETTEN

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
	Totaal				

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Programma 6 Sport, kunst en cultuur

INHOUD VAN HET PROGRAMMA

Sport

Sporten is gezond. Niet alleen gezond voor lichaam en geest, maar je onderhoudt er ook je sociale contacten mee. We vinden sport dan ook belangrijk voor de sociale binding in de gemeente en voor het welbevinden van onze burgers. De gemeente De Marne biedt haar inwoners daarom, met speciale aandacht voor jeugd en ouderen, gevarieerde sport- en bewegingsactiviteiten aan.

Kunst en Cultuur

Dit programma gaat over het opzetten en in stand houden van voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur. Daaronder verstaan we ook sociaal-culturele voorzieningen die maatschappelijke participatie en de leefbaarheid in de dorpen vergroten.

ONTWIKKELINGEN

1. Renovatie/uitbreiding kleedaccommodatie voetbalvereniging Zeester Zoutkamp
(prioriteit: noodzakelijk)
Het ledenaantal van VV Zeester is fors gestegen. Een groot aantal leden zijn meisjes/dames. Er is extra kleedruimte nodig voor VV Zeester. Op dit moment beschikt de vereniging over vier kleedkamers en dit is regelmatig te weinig. Een alternatieve kleedaccommodatie ontbreekt (bijv. gym.zaal). Alle wedstrijden worden op de zaterdag gespeeld. De vereniging beschikt niet over een wedstrijd veldverlichting, zodat uitwijk naar een avond geen optie is en het daardoor noodzakelijk is de kleedaccommodatie uit te breiden.

Het bruto investeringsbedrag is de totale investering van de renovatie/uitbreiding. Van de vereniging wordt een substantiële eigen bijdrage (± 25%) verwacht in de vorm van eigen middelen/zelfwerkzaamheid. Deze verdeling is in eerder voorkomende gevallen ook toegepast.

Bruto investeringsbedrag k€210 (incl. BTW)
Netto investeringsbedrag k€160 (incl BTW)
Jaarlijkse afschrijvingslast is k€160/40 jaar = k€4
Jaarlijkse rentelast k€4,80 gebaseerd op 3%.
Jaar van activering is op 1 januari volgend jaar.
Totale kapitaallasten k€8,8.

Gehonoreerd door college.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

MUTATIE OP BESTAANDE BUDGETTEN

Investering

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Renovatie/uitbreiding kleedaccommodatie voetbalvereniging Zeester Zoutkamp	210			
	Totaal	210			

Exploitatie

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Renovatie / uitbreiding kleedaccommodatie voetbalvereniging Zeester Zoutkamp		-9	-9	-9
	Totaal		-9	-9	-9

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Programma 7 Sociaal Domein

INHOUD VAN HET PROGRAMMA

Sociale Zaken en Werk
We begeleiden, door sociaal beleid uit te voeren, werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt. Zij kunnen dan zij zelfstandig en zonder hulp van de overheid in hun eigen levensonderhoud voorzien. Voor inwoners die dat niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning. We stimuleren zelfredzaamheid en actief meedoen in onze samenleving. Binnen dit programma valt ook de inburgering van nieuwkomers.

Jeugdhulp en Maatschappelijke ondersteuning

Jeugd
Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp, van bescherming tot reclassering en van opvoedingsondersteuning tot geestelijke gezondheidszorg.
We willen dat de jeugd mogelijkheden krijgt om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Jeugdigen moeten gezond en veilig kunnen opgroeien tot zelfstandige en evenwichtige volwassenen. Als ondersteuning, hulp of zorg nodig is, moet deze hulp zo vroeg mogelijk geboden worden, in de lichtste vorm, zo snel mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis. Wij willen bevorderen dat er vanuit de ouders, de school, de buurt en de samenleving aandacht voor en betrokkenheid bij de (zorg voor) jeugdigen is. Ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van jeugdigen en ouders staan hierbij voorop. Bij ernstige gedrags- of ontwikkelingsproblematiek moet er gespecialiseerde hulp in de buurt van het kind en de ouders zijn.

Wmo
Onze maatschappelijke ambitie, het wenkend perspectief, is dat zoveel mogelijk inwoners actief participeren. Ieder naar vermogen en op een manier die bij hen past – als vrijwilliger, ouder, buren, mantelzorger of professional. Mensen zijn actief op scholen, in de buurt, kerk of werkplaats of bij een vereniging of sportclub. Daarbij handelen we in ons doen en laten vanuit de volgende waarden:

- Gemeenschapszin: Wij hechten eraan dat mensen omzien naar elkaar;
- Participatie: Wij vinden het van belang dat inwoners deelnemen aan het sociale leven;
- Samenwerking: Wij werken samen (met inwoners, instellingen, bedrijven) vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- Vertrouwen: Wij luisteren naar inwoners en geven ruimte aan professioneel handelen;
- Gelijkwaardigheid: Maatschappelijke instellingen zien wij als gelijkwaardige samenwerkingspartners;

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

- Verantwoordelijkheid: Wij vinden dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun eigen leven moeten voeren;
- Toegankelijkheid: De toegang tot hulp is laagdrempelig en daarmee voor iedereen toegankelijk;
- Keuzevrijheid : Inwoners kunnen zoveel mogelijk kiezen voor hulp die bij hun situatie past.

In onze gemeente zijn de meeste inwoners zelfredzaam en nauw verbonden met de samenleving waaraan zij actief deelnemen. Wij zorgen samen met hen voor de inwoners die ondersteuning nodig hebben.

ONTWIKKELINGEN

MUTATIE OP BESTAANDE BUDGETTEN

Sociale Zaken en Werk

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
	Totaal				

Jeugdhulp en Maatschappelijke ondersteuning

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
	Totaal				

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Programma 8 Milieu

INHOUD VAN HET PROGRAMMA

Samen met anderen werkt de gemeente aan een leefomgeving en een milieu waarin ook toekomstige generaties goed kunnen leven. Dat doen we door duurzaam te investeren in bodem, water, lucht en natuur, in duurzame energiebronnen en door minder energie te gebruiken. Onze ambities staan in het Klimaatbeleidsplan. We voeren ons beleid volgens dat plan uit. Daarnaast doet de gemeente haar wettelijke milieutaken. Die bestaan uit het voorkomen, beperken en terugdringen van hinder en vervuiling.

Maatschappelijke ontwikkeling

De Marne is een milieu- en energiebewuste gemeente waarin huidige en toekomstige generaties inwoners, bedrijven en bezoekers een goede kwaliteit van leven, werken en vertoeven ervaren.

ONTWIKKELINGEN

1. Uitbreiding begraafplaats Kloosterburen

(prioriteit: onontkoombaar)

Op de begraafplaats van Kloosterburen is nagenoeg geen ruimte meer om te kunnen begraven. De begraafplaats moet worden uitgebreid.

Investeringsbedrag k€200
Jaarlijkse afschrijvingslast is k€200/25 jaar = k€8
Jaarlijkse rentelast k€6 gebaseerd op 3%.
Jaar van activering is op 1 januari volgend jaar.
Totale kapitaallasten k€14 excl. BTW.

Gehonoreerd door college.

2. Aanschaf applicatie administratiesysteem begraafplaatsen

(prioriteit: noodzakelijk)

De gemeentelijke administratie van begraafplaatsen wordt nu nog steeds analoog uitgevoerd. Om te kunnen voldoen aan de eisen die de burger in de toekomst van de gemeente verlangt, is het noodzakelijk dat er een digitaal systeem wordt aangeschaft. De voorkeur gaat uit naar software van HTA-systems, omdat de gemeenten Bedum en Winsum dit systeem ook hebben.
De voordelen zijn:

- een beter beheer van begraafplaatsen. Onder beheer wordt o.a. verstaan het registeren van begraafplaatsen, overledenen, rechthebbenden, graven, uitvaartondernemingen, orders en factureren;

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

- een effectief werkproces dat wordt ondersteunt door correcte en actuele informatie;
- eenvoudig te generen overzichten voor onderhouds-, management- en beleidsdoeleinden.

Kosten:
De eenmalige aanschafkosten zijn k€15. Voor dat geld wordt een basissysteem geleverd, met noodzakelijke koppelingen aan andere bij burgerzaken geïnstalleerde systemen. Verder een instructie van een dag voor de medewerkers die met het systeem moeten werken.
Structurele kosten zijn k€2 op jaarbasis. Dit geeft recht op upgrates/updates en telefonische ondersteuning.

Investeringsbedrag k€15
Jaarlijkse afschrijvingslast is k€15/5 jaar = k€3
Jaarlijkse rentelast k€0,45 gebaseerd op 3%.
Jaar van activering is op 1 januari volgend jaar.
Totale kapitaallasten k€3,45 excl. BTW.
Jaarlijkse licentiekosten k€2.

Afgerond zijn de jaarlijkse lasten voor 2018-2022 k€5 en vanaf 2023 k€2.

Gehonoreerd door college.

MUTATIE OP BESTAANDE BUDGETTEN

Investering

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Uitbreiding begraafplaats Kloosterburen	200			
2	Administratiesysteem begraafplaatsen	15			
	Totaal	215			

Exploitatie

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Uitbreiding begraafplaats Kloosterburen		-14	-14	-14
2	Administratiesysteem begraafplaatsen		-5	-5	-5
	Totaal		-19	-19	-19

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Programma 9 Leefomgeving

INHOUD VAN HET PROGRAMMA

De gemeente De Marne heeft bijzondere kenmerken die bescherming genieten. Het bijzondere landschap van de Marne is ons visitekaartje en maakt het aantrekkelijk om hier te wonen en te recreëren. Tegelijkertijd moeten we niet uit het oog verliezen dat er binnen de gemeentegrenzen ook gewerkt moet worden. Dit vraagt voortdurend om afweging van verschillende belangen. Het resultaat van deze afweging vertalen we in diverse beleidsdocumenten. De basis hiervoor is vastgelegd in de Structuurvisie De Marne.

Maatschappelijke ontwikkeling

Versterken van de economische structuur, behoud van landschappelijke waarden en dorpsstructuren en een goede bereikbaarheid hebben een positieve invloed op welvaart en welzijn. Krimp, vergrijzing en ontgroening zijn belangrijke aandachtspunten en vragen niet alleen inzet van de gemeente, maar ook die van de inwoners, andere overheden, maatschappelijke instellingen en bedrijven. Hoe wij hiermee omgaan staat in het Integraal beleidskader Krimp & Leefbaarheid en is nader uitgewerkt in het Woon- en Leefbaarheidsplan. Ook de gebiedsontwikkeling Lauwersoog/Lauwersmeer maakt deel uit van onze strategie.

ONTWIKKELINGEN

1. Volkshuisvesting

(prioriteit: noodzakelijk)

In 2015 is de Woningwet vernieuwd. Gemeenten hebben hierin een belangrijke taak toebedeeld gekregen op gebied van het mede formuleren van beleid (vast te leggen in prestatieafspraken) en het uitoefenen van toezicht. Dit houdt bijvoorbeeld in dat van gemeenten ook een zienswijze wordt gevraagd als het gaat om verkoop van sociale huurwoningen, uitbreiding van het werkgebied van de corporatie, fusie en splitsing van corporaties, en de beoordeling van de noodzaak van de uitvoering van niet-DAEB taken (Diensten van Algemeen en Economische Belang) door de corporatie.

Het gaat om een structurele taak waarvan de inzet voor de gemeente De Marne is geraamd op gemiddeld 4 uur in de week. In 2016 kan de financiering nog plaatsvinden vanuit een incidenteel projectbudget (vervanging personeel als gevolg van het aardbevingsdossier). Omdat het hier een structurele taak betreft is het nu wel zaak deze kosten in de begroting te ramen.

.

Gehonoreerd door college.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

MUTATIE OP BESTAANDE BUDGETTEN

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Volkshuisvesting	-8	-8	-8	-8
	Totaal	-8	-8	-8	-8

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Programma 10 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

INHOUD VAN HET PROGRAMMA

Dit programma heeft vooral een financieel-technisch karakter en wijkt daarmee sterk af van de andere programma's. Er staat een aantal belangrijke gemeentelijke inkomsten- en uitgavenramingen in, zoals algemene uitkering gemeentefonds, algemene belastingen, dividendopbrengsten uit deelnemingen, de financieringsfunctie en de post onvoorzien. Deze baten en lasten zijn niet toe te rekenen aan één van de beleidsprogramma's.

ONTWIKKELINGEN

1. Onroerendezaakbelastingen

In de kadernota 2013-2016 is afgesproken dat de OZB opbrengsten t/m 2015 steeds stijgen met 5% en voor de periode 2013-2016 aanvullend met 4%, exclusief de inflatiecorrectie. Voor 2016 betekent dit een stijging van de OZB met 4%, exclusief de inflatiecorrectie.

Voor 2017 wordt voorgesteld de tarieven niet extra te laten stijgen, exclusief inflatiecorrectie.

Gehonoreerd door college.

MUTATIE OP BESTAANDE BUDGETTEN

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Onroerendezaakbelastingen	-	-	-	-
	Totaal				

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Bijlage 2 Bedrijfsvoering

Inleiding
Bedrijfsvoering behelst alles wat we doen om er voor te zorgen dat iedereen zijn werk zo goed mogelijk kan uitvoeren. Het geeft aan op welke manier processen en projecten worden georganiseerd, aangestuurd en beheerst. Bedrijfsvoering is de motor van de organisatie.

ONTWIKKELINGEN

1. Organisatieontwikkeling
(prioriteit: noodzakelijk)
In 2015 is het proces van organisatiewijziging afgerond. In november 2014 zijn we begonnen om de organisatie te ontwikkelen. De rol van de overheid verandert. We nemen deel aan steeds meer samenwerkingsverbanden, de burger wordt steeds mondiger en die wil te maken hebben met een zelfbewust bestuur. Dit vraagt om een andere manier van werken die is gericht op samenwerking en creativiteit, op de burger en het resultaat. Deze werkwijze vraagt een cultuuromslag van en in de organisatie. Hiervoor heeft de raad eenmalig k€ 200 beschikbaar gesteld.

In januari 2015 zijn er rondetafelgesprekken gevoerd met alle medewerkers om te onderzoeken wat er in onze organisatie goed gaat en waar ruimte is voor verbetering. Kleine en grote verbetermaatregelen worden doorgevoerd als die bijdragen aan kostenbewustzijn, efficiency en klant- en resultaatgericht werken. De focus zal gericht zijn op een proces van continu verbeteren, samenwerken en het oplossen van problemen.

Voor de meer complexe onderwerpen zijn werkgroepen ingesteld, die werken volgens een door de directie vastgesteld projectplan. De werkgroepen houden zich bezig met:

- de ontwikkeling van het Gemeentelijke Contact Centrum (GCC);
- de werkprocessen van Ontwikkeling en Projecten;
- de Human Resource Management (HRM)-gesprekscyclus;
- de processen van Planning & Control;
- het proces van bestuursvoorstellen;
- inkoop.

De werkgroepen blijven hier ook in 2016 aan werken. Met ingang van 1 april 2016 is de projectorganisatie opgeheven en zijn de eventuele resterende werkzaamheden van de werkgroepen belegd in de reguliere organisatie. Op basis van de inventarisatie vanuit de rondetafelgesprekken en het principe van continu verbeteren blijven we ook in 2017 en volgende jaren werken aan het analyseren, verbeteren en borgen van processen.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Daarnaast vinden we het belangrijk om veel aandacht te geven aan cultuurelementen en de verbinding met elkaar te bevorderen. In september 2015 hebben we een pitstopdag georganiseerd voor alle medewerkers, directie en het college. Een dag waarop we hebben stilgestaan en de tijd hebben genomen om 'bij te tanken en het vizier schoon te vegen'. Er is teruggeblikt op de stormachtige periode van de organisatiewijziging maar vooral vooruitgekeken, waarin we met elkaar in dialoog zijn gegaan over ons werk en hebben gewerkt in korte projecten om de samenwerking te bevorderen. Daarbij hoort een cultuur van leren en ontwikkelen.

Daarnaast hebben we in het voorjaar van 2016 twee keer een bijeenkomst georganiseerd over veranderen en teamontwikkeling. Niet elke verandering is een verbetering……maar elke verbetering komt wel door een verandering. We hebben als organisatie kritisch naar ons zelf gekeken, door de ogen van de burgers.

Cultuur maken we met z'n allen en het organiseren van een cultuurdag en bijeenkomsten waar we een cultuurelement bespreken draagt daar aan bij door er bewust bij stil te staan, elkaar eens op een andere manier te ontmoeten, te leren kennen en bezig te zijn. Ook de komende jaren gaan we jaarlijks een cultuurdag organiseren en blijven we aandacht geven aan belangrijke cultuurelementen. Een cultuur realiseren van leren en ontwikkelen! Hiervoor is een jaarlijks budget nodig van k€10.

Gehonoreerd door college.

2. Personeel & Organisatie (P&O)

2a. Structurele inzet beleidsfunctie samenleving

(prioriteit: onontkoombaar)

Tot en met 2016 hebben we een aantal beleidstaken samenleving laten uitvoeren door middel van meerjarige incidentele inhuur. Tijdens de besluitvorming over incidentele inhuur voor het jaar 2016 hebben wij aangegeven dat voor de jaren na 2016 toegewerkt moet worden naar een structurele oplossing. Tot en met 2016 zijn de inhuurkosten (k€70) gefinancierd uit meerdere budgetten. Deels vanuit structurele budgetten en deels vanuit incidentele budgetten.

De totale kosten voor een structurele oplossing bedraagt k€57 gefinancierd voor een bedrag van k€38 uit structureel beschikbaar budget. Voor een bedrag van k€19 wordt een extra budget gevraagd.

Gehonoreerd door college.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

2b. Mobiliteitsbeleid/leeftijdsbewust personeelsbeleid

(prioriteit: wenselijk)

Maatschappelijke ontwikkelingen gaan snel en als organisatie moeten wij daarop inspelen door een personeelsbeleid te ontwikkelen wat gericht is op inzetbaarheid en flexibiliteit voor iedere leeftijdsfase. De gemeente is de meest vergrijsde sector van de Nederlandse overheid. Leeftijdsbewust beleid is gebaseerd op het idee dat de economische levensduur van een werknemer wordt beïnvloed door de arbeidsomstandigheden, de arbeidsinhoud of door ontwikkelingen in de privé-omgeving of in het individu zelf. Er wordt rekening gehouden met de veranderingen in inzetbaarheid en met de verschillen tussen individuele werknemers uit alle leeftijdscategorieën of levensfasen. Dit beleid heeft een optimale, vitale en duurzame inzetbaarheid van alle werknemers tot doel. Kernpunt is dat het om preventief beleid gaat, dat individueel wordt toegepast (maatwerk) en waarbij het proces van veroudering losgekoppeld moet worden van de factor leeftijd.
We ontwikkelen personeelsbeleid om een optimale mobiliteit in de organisatie te realiseren. Te denken valt aan scholing, deeltijdarbeid, kennisdeling (meester-gezel), coachingstrajecten, preventieve maatregelen om gezondheid van werknemers waar nodig te verbeteren, leidinggevenden trainen op verzuimreductie, loopbaangesprekken, competentiemanagement, risico-inventarisatie en functieanalyse, taakroulatie, taakaanpassing en mobiliteit. Hiervoor is nog geen bedrag opgenomen.

Ontwikkeling formatie in fte

Ontwikkeling formatie in fte	Huidig
Huidig aantal fte	59,86
Huidig aantal fte BMW-samenwerking	14,44
Uitbreiding zoals opgenomen in deze kadernota	
Beleidsfunctie samenleving	1,00
Inkoopadviseur	0,22
Totaal	**75,52**

In deze kadernota wordt een structurele formatie uitbreiding gevraagd van 1,22 fte Het betreft een beleidsfunctie samenleving en uitbreiding formatie van de inkoopadviseur. Een groot deel van de formatie uitbreiding van de beleidsfunctie samenleving wordt gedekt uit budgetten die al structureel in de (meerjaren)begroting zijn opgenomen.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

3. Inkoop

(prioriteit: noodzakelijk)

De missie van Inkoop is gericht op het leveren van een waardevolle bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen. Inkoop is verantwoordelijk voor het op een efficiënte en effectieve wijze betrekken van goederen en diensten van externe bronnen; dit tegen de meest gunstige voorwaarden voor de gemeente.

We zijn voortdurend in beweging om verbeteringen op het gebied van inkopen en aanbestedingen door te voeren; deels wordt de organisatie hierdoor bewust van haar professioneel opdrachtgeverschap en anderzijds wordt de aanbodmarkt uitgedaagd om innovatie toe te passen bij opdrachten die door de gemeente in de markt worden gezet.
Dit is niet onopgemerkt gebleven; steeds vaker doen andere (gemeentelijke) overheden een verzoek om te worden bijgestaan door de inkoopadviseur van onze gemeente.
Om continue te kunnen verbeteren is het noodzakelijk om via (netwerk) bijeenkomsten, opleiding en training kennis en informatie te vergaren. Lidmaatschap van vakvereniging Nevi (Vereniging Inkoopmanagement) en Best Value Europe is daarbij wenselijk.

In aansluiting op de organisatie ontwikkeling en de hieruit voortvloeiende verbeteracties is de werkgroep Inkoop ontstaan. De werkgroep stelt zich als doel om te komen tot een effectieve en efficiënte inrichting van het inkoopproces.
Het hoofddoel wordt ondersteunt door de volgende subdoelen:

1. De processen van inkoop zijn geborgd in een heldere processtructuur;
2. De beleids- en planvorming, rapportagecyclus van de inkoop-cyclus zijn transparant;
3. Het proces van risicomanagement is zo ingericht dat de organisatie de inkoop-risico's goed in beeld heeft en die optimaal beheerst;
4. De bij de nieuwe organisatiestructuur passende inkoop-organisatie is ingericht;
5. De inkoop beleidsstukken zijn actueel;
6. Een adequate ICT inrichting ondersteunt het proces van inkoop.

Om deze doelen te realiseren is een structurele aanpak noodzakelijk.
De volgende maatregelen worden daarvoor getroffen:

- Jaarlijks uitvoeren van een inkoopanalyse;
- Verbeteren van de inkoop- aanbestedingskalender;
- Verbeteren van het contractenregister;
- Verbeteren van dossiervorming;
- Ontwikkelen strategisch inkoopplan.

De maatregelen hangen samen met de inzet van gereedschap bij het verwerken, analyseren en rapporteren van gegevens. Het bedoelde gereedschap bestaat uit

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

(deels) de inzet van licenties en deels uit het laten uitvoeren van (financiële) analyses door een externe partij.
In 2015 is een grondige inkoopanalyse uitgevoerd, waarin voor de jaren 2013, 2014 en 2015 een kwalitatieve en kwantitatieve inkoopanalyse is gemaakt. De resultaten worden gebruikt voor het verbeteren van het inkoopproces.

De kosten die voortvloeien uit de bovengenoemde gestructureerde manier van werken worden geraamd op k€18.

Gehonoreerd door college:
Uitbreiding formatie contractbeheer en - management en detachering inkoop adviseur.

Niet gehonoreerd door college:
Lidmaatschap vakvereniging NEVI en Best Value Europe en het extern uitvoeren van spendanalyses.

4. ICT

4a. Informatiebeveiliging BMW-gemeenten

(prioriteit: onontkoombaar)

Om de informatiebeveiliging te verbeteren heeft het college de adviesnota "Informatiebeveiliging BMW-gemeenten" vastgesteld. Door vaststelling en uitvoering van de adviesnota zijn belangrijke stappen gezet om de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van de informatievoorziening van de gemeente te verbeteren, conform de richtlijnen zoals die, op initiatief van de VNG, zijn opgesteld.

De incidentele kosten van k€23 zijn gedekt uit de post ICT gemeentelijke ontwikkelingen van de gemeente De Marne. Op basis van globale cijfers worden de structurele kosten vanaf 2017 op k€18 geschat (deel De Marne). Nader onderzoek moet uitwijzen wat de werkelijke structurele kosten vanaf 2017 zullen zijn. Geadviseerd wordt om de geschatte structurele lasten op te nemen in de kadernota 2017-2020.

Gehonoreerd door college.

4b. Extra ICT faciliteiten

(prioriteit: noodzakelijk)

In BMW-verband behoort thuiswerken tot de mogelijkheden. Om thuiswerken te kunnen faciliteren, zijn voldoende thuiswerklicenties nodig. Op dit moment is er een tekort.
Daarnaast is het voor een aantal functies nodig om plaatsonafhankelijk te kunnen werken. Bijvoorbeeld voor de ondersteuners directie/senioren opdat deze bij vergaderingen direct de verslaglegging digitaal kunnen doen. Hiervoor is een aantal laptops nodig. Bij ICT zijn de financiële middelen om laptops te kunnen aanschaffen,

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

uitgeput. Het betreft de aanschaf van drie laptops (incl. licenties) en de daaraan verbonden jaarlijkse onderhoudskosten. De kosten hiervan bedragen jaarlijks k€9.

Daarnaast is een vervangende scanner nodig voor het digitaliseren van facturen. De scanner vergt een investering van k€25 en het benodigd onderhoud daarvan is jaarlijks k€2.

Investeringsbedrag k€25
Jaarlijkse afschrijvingslast is k€25/5 jaar = k€5
Jaarlijkse rentelast k€0,75 gebaseerd op 3%.
Jaar van activering is op 1 januari volgend jaar.
Totale kapitaallasten k€5,75 excl. BTW.

Gehonoreerd door college.

5. Onderhoud gebouwen
(prioriteit: noodzakelijk)
Tijdens diverse bezuinigingsronden is het budget Gebouwenbeheer verlaagd van k€ 170 naar k€116. Om de gebouwen in redelijke conditie te houden is aanvulling van het budget naar het oorspronkelijke budget noodzakelijk. De jeugdsoos in Eenrum is er in het onderhoud bijgekomen waarvoor geen onderhoudsbudget is gereserveerd. De brandweerkazernes worden in 2016 overgedragen maar daarvoor staat geen groot onderhoud gepland.

Niet gehonoreerd door college.

6. Strategische communicatie
(prioriteit: noodzakelijk)
Als organisatie missen we een adviesfunctie op gebied van strategisch communicatie. Dit gemis wordt met name gemerkt bij politiek gevoelige dossiers zoals Keroazie en AZC. Maar ook bij initiatieven als bijvoorbeeld het publiceren van een magazine door De Marne. Het betreft hier niet de communicatiefunctie zoals we die in het verleden kenden, maar nadrukkelijk de meer strategische kant met daarin een duidelijke bestuurlijke adviescomponent. Door hier op in te zetten kan De Marne zich (nog) beter extern profileren en worden tevens risico's beperkt. De inhuurkosten hiervan bedragen structureel k€40, hiervan wordt voor een bedrag van k€10 dekking opgenomen in de projecten. Per saldo is een extra budget nodig van k€30.

Gehonoreerd door college.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

7. Vervanging meubilair

(prioriteit: noodzakelijk)

De stoelen in de raadszaal zijn versleten (gaten zitten in de stof). Daarnaast zijn de stoelen in de commissiekamers aan vervanging toe. Een deel is gammel waardoor de kans bestaat dat iemand vandaag of morgen door de stoelen zakt. Deze stoelen zijn inmiddels 34 jaar oud. Het materiaal is aan slijtage onderhevig en hoognodig aan vervanging toe. Dit vergt een eenmalige extra kostenpost van k€15.

Gehonoreerd door college.

MUTATIE OP BESTAANDE BUDGETTEN

Ontwikkelingen (nieuw) beleid					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Organisatieontwikkeling	-10	-10	-10	-10
2	Structurele inzet beleidsfunctie samenleving	-19	-19	-19	-19
3	Inkoop				
3a	Vakvereniging NEVI	- 0.18	- 0.18	- 0.18	- 0.18
3b	Lidmaatschap Best Value Europe	- 0.35	- 0.35	- 0.35	- 0.35
3c	Groningen huurt in	- 3	- 3	- 3	- 3
3d	Negometrix	- 3	- 3	- 3	- 3
3e	Spendanalyse	- 3	- 3	- 3	- 3
3f	Formatie contractbeheer en -management	- 18	- 18	- 18	- 18
3g	Detachering inkoop adviseur	10	10	10	10
4a	Informatiebeveiliging BMW gemeenten	-18	-18	-18	-18
4b	Extra ICT faciliteiten	-17	-17	-17	-17
5	Onderhoud gebouwen		-54	-54	-54
6	Inhuur strategische communicatie	-30	-30	-30	-30
7	Vervanging meubilair	-15			
	Totaal	-127	-166	-166	-166

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

bijlage 3 Kansen voor De Marne

Kansen
Naast een inventarisatie van ruimtevragende ontwikkelingen die naar hun aard ingedeeld zijn in: onontkoombaar, noodzakelijk en wenselijk, hebben wij een inventarisatie gedaan naar de kansen voor onze gemeente. Centraal thema daarbij is investeren in de leefbaarheid. Als onderdeel hiervan zijn twee verschillende sporen benoemd.

Communicatie
Doel: het verminderen van belemmeringen op gebied van contact tussen overheid & burger.
Met onderstaande onderwerpen/projecten wordt aan dit doel invulling gegeven.

1. **Project integrale (zorg) toegang**
   Realiseren van een integrale (digitale) toegang tot diensten als zorgloket, sociale dienst, GCC, etc.). Op dit moment wordt binnen het sociaal domein in BMWE-verband gewerkt aan het project integrale toegang. Dit moet leiden tot een gezamenlijke visie op de integrale toegang. Zodra deze visie omgezet wordt naar praktische uitvoering zullen hiervoor waarschijnlijk kosten gemaakt moeten worden, op lokaal niveau. Op dit moment is een uiteenzetting van de hiermee gepaarde kosten niet te geven. Daarom houden we ons bij een schatting op basis van 0,5 fte (k€35) en een uitvoerings- en implementatiebudget van k€65. Geraamde investering: ca. k€100.

2. **Aanpassing website als medium voor verkeer tussen burger en bestuur v.v.**
   Investeren in:
   - gebruiksvriendelijker – eigentijdser
   - betere zoekfaciliteiten
   - responsive design: geschikt voor alle toestellen (PC, laptop, tablet, smartphone etc.)
   - invoering 'webcare': sneller, responsiever reageren op vragen uit de samenleving door gebruik van actuele sociale media (twitter, Whatsapp en nieuwe ontwikkelingen die nog komen);
   - ingevoerde interne systemen als JOIN (digitaal zaaksysteem) beter exploiteren met interne voorzieningen (bestuurlijke besluitvorming met koppeling naar agenderen.nl of met iPad-app) en externe voorzieningen:
     - webformulieren;
     - app 'Fixi' = app voor melding openbare ruimte (zie ook punt 5)
     - zaakvolgsysteem binnen "Mijn De Marne": burger kan zijn (aan)vraag volledig volgen

   Kostenraming: vernieuwing website op alle onderdelen k€36 incidenteel.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

3. **Verbeteringen doorvoeren in het proces rond de registratie van Meldingen en Klachten**
   Wij willen meldingen en klachten zeer snel afhandelen, kunnen analyseren en voorkomen. Het proces zal constant moeten worden geoptimaliseerd , aangepast en door slimme tools moeten worden ondersteund zoals bijvoorbeeld een app Meldingen in combinatie met Join.
   Kosteninschatting tussen k€25 tot k€50 structureel.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Leefomgeving
Doel: streven naar een leefomgeving waar het aangenaam wonen, werken en verblijven is.
De onderwerpen die hieraan extra kunnen bijdragen zijn:

1. **Uitvoering geven aan het project plattelandsmobiliteit**
   We streven naar een goede bereikbaarheid en duurzame mobiliteit. Hiervoor willen we slim, innovatief, gezond en duurzaam vervoersvormen combineren en waar nodig initiëren. Deze ontwikkelingen hebben uiteraard consequenties voor de infrastructuur en inrichting van de openbare ruimte. Kosteninschatting tussen k€50 en k€75 structureel.

2. **Verbetering kwaliteit openbare ruimte**
   Tijdens diverse overleggen met de dorpen, belanggroeperingen, bedrijven en inwoners worden regelmatig onderwerpen aangedragen die sterk bijdragen aan het verbeteren van verkeersveiligheid en de kwaliteit van de openbare ruimte. Deze zijn daarmee dragers voor een impuls voor de leefbaarheid. We werken hierbij context gedreven. Het is voor de continuïteit van context gedreven werken en draagvlak van groot belang dat dergelijke onderwerpen blijvend kunnen worden geïnitieerd, gefaciliteerd en vooral ook gerealiseerd. De kosten zijn naar verwachting k€100 structureel.

3. **Duurzaamheid & energietransitie**
   Uitvoering geven aan de doelstellingen zoals die verwoord staan in het Klimaatbeleidsplan 2013-2020 van de gemeente De Marne. De gemeente zet hierbij in op een drietal speerpunten:
   - Stimuleren van initiatieven vanuit de samenleving.
   - Inhoud geven aan de voorbeeldfunctie van de gemeente.
   - Energie neutrale organisatie (als springplank richting energie neutrale gemeente).

   De afgelopen periode is gebleken dat dit pas echt inhoud krijgt wanneer iemand hiervoor verantwoordelijk wordt gemaakt en hiermee concreet aan de slag gaat. Het aantrekken van een aanjager/coördinator voor ca. 2 dagen in de week zou moeten volstaan. De kosten hiervoor bedragen ca. k€15 per jaar.

4. **Herstructurering woningvoorraad**
   De herstructurering van de woningvoorraad, zowel in de huur- als in de koopvoorraad, is een van de speerpunten van beleid. Binnen onze eigen organisatie is de bemensing van dit dossier echter minimaal georganiseerd. Ingevuld met tijdelijk personeel en gefinancierd vanuit incidentele projectbudgetten. Nu steeds meer het beeld ontstaat dat de inzet voor dit onderwerp een structureel karakter heeft zou het goed zijn wanneer de organisatie hierin meegroeit. De

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

uitbreiding met 1,0 fte maakt het mogelijk dat tijdelijk personeel vast in dienst kan worden genomen (vasthouden van kennis). Daarnaast valt er incidenteel projectbudget vrij voor de daadwerkelijk uitvoering. De kosten hiervoor bedragen ca.k€ 68.- per jaar.

5. Vastgoedfonds

Er is een kentering waarneembaar in het denken over de vraag hoe moet worden omgegaan met leegstaand vastgoed. Natuurlijk ligt de eerste verantwoordelijkheid hiervan bij de eigenaar van het bewuste pand. De gemeente De Marne zet hier ook al op in vanuit het project Particuliere Woningverbetering. Via de meertrapsraket: informeren, verleiden, handhaven en uiteindelijk opkopen (alleen uitzonderlijke gevallen) wordt ingestoken op het verbeteren van de kwaliteit van vooral de particuliere woningmarkt. Ook worden eigenaren van leegstaand vastgoed ondersteund bij de zoektocht naar een herbestemming van panden.

Vooral ten aanzien van dit laatste aspect wordt steeds zichtbaarder dat deze gewenste herbestemming lang niet altijd voorhanden is. Dergelijke panden (denk aan Groepshotel de Ster) hebben meestal al een lange geschiedenis achter de rug van leegstand, wisseling van eigenaren, faillissementen en het onderdak bieden aan steeds minder rendabel en toekomstbestendige invullingen. Uiteindelijk moet iemand het initiatief nemen om een dergelijk pand definitief uit de markt te nemen, i.c. opkopen en afbreken. Hoe langer dit proces duurt des meer overlast en kwaliteitsverlies er is voor de directe woonomgeving.

Om een dergelijk proces te versnellen zou het goed zijn wanneer de gemeente De Marne een budget heeft van waaruit zij uiteindelijk een pand kan aankopen en afbreken. Natuurlijk moet dit moment van aankoop niet te vroeg zijn. Voorgaande eigenaren moeten al fors hebben afgewaardeerd, alle opties ten aanzien van herbestemmen zijn doorlopen en langdurige leegstand en verpaupering dreigt. Een vastgoedfonds die gevuld is met een bedrag, orde grootte k€500, kan dan op een aantal locaties binnen de gemeente uitkomst bieden.

Vanuit verschillende bronnen zal geprobeerd worden een dergelijk bedrag bij elkaar te brengen. Een eigenbijdrage vanuit de gemeente is echter onontbeerlijk om andere partijen te bewegen ook te participeren. Naast een eenmalig bedrag van De Marne van k€200, kan er k€100 beschikbaar worden gesteld uit het project Particuliere Woningverbetering. Ook zou geput kunnen worden uit het nieuwe vastgoedfonds van de provincie Groningen. Daarnaast zullen ook marktpartijen (Rabobank?) gevraagd worden te participeren. Nadat eventuele eigen middelen beschikbaar zijn gesteld, zal dit plan verder moeten worden uitgewerkt. Er zal een beleidskader, toetsingskader en werkproces moeten komen op basis waarvan aankoopbesluiten kunnen worden genomen. Ook is dit dan het moment om andere

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

partijen te vragen hierin te participeren. Uit de markt nemen overtollige voorraad. De kosten hiervoor bedragen k€200 incidenteel.

Kansen

Communicatie					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Project integrale (zorg) toegang	-100			
2	Vernieuwing website		-36		
3	Verbeteren proces meldingen en klachten	-50	-50	-50	-50
	Totaal	-150	-86	-50	-50

Leefomgeving					cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
1	Project plattelandsmobiliteit	-75	-75	-75	-75
2	Verbetering kwaliteit openbare ruimte	-100	-100	-100	-100
3	Duurzaamheid en energietransitie	-15	-15	-15	-15
4	Herstructurering woningvoorraad	-68	-68	-68	-68
5	Vastgoedfonds	-200			
	Totaal	-458	-258	-258	-258

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Bijlage 4a Samenvatting Kadernota 2016 - 2019

Wat wordt de saldi in de meerjarenbegroting						cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
	Ontwikkelingen	2017	2018	2019	2020	Basis
a	Saldi uit vastgestelde begroting	-290	313	408	477	Raad november 2014
b	Ontwikkeling op basis van raadsbesluiten	108	108	108	93	Raadsbesluiten t/m 24 mei
c	Gemeentefonds en maatregelen Rijk	-59	52	-	-	Meicirculaire 2016
d	Autonome ontwikkelingen	-112	-112	-112	-112	Bijlage 3d
e	Ontwikkelingen (nieuw) beleid	-32	-122	-159	-219	Bijlage 3e
f	Ontwikkelingen bedrijfsvoering	-127	-166	-166	-166	Bijlage 3f
g	Ontwikkelingen kansen	-608	-344	-308	-308	Bijlage 3g
h	Niet gehonoreerd / aangapast	612	366	366	366	Bijlage 3h
	Subtotaal	-508	95	137	131	
	Strategische ruimte		-95	-137	-131	Realiseren van kansen genoemd in bijlage 3g
	Totaal	-508	-	-	-	

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Bijlage 4b Ontwikkeling op basis van raadsbesluiten

Begrotingswijzigingen 2016						cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
	Onderwerp	2016	2017	2018	2019	2020
13-2015	Afwaardering investering in jeugdsozen	11	11	11	11	11
15-2015	Afwaardering investering in jeugdzozen	2	2	2	2	2
16-2015	Analysetekort inkomensdeel en verbeterplan 2015-2016	107	98	98	98	98
01-2016	Actualisatie beleidsbegroting 3D (dd 22-3-2016)	-125	nvt	nvt	nvt	nvt
02-2016	Besparing WW-uitkering (dd 19-4-2016)	10	15	15	15	nvt
03-2016	Werelderfgoedcentrum Lauwersoog (dd 19-4-2016)	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
04-2016	Taludafschuiving Trekweg Ulrum	-9	-8	-8	-8	-8
05-2016	Renovatie kleedaccommodatie voetbalvereniging VVSV"09		-10	-10	-10	-10
	Totaal	-4	108	108	108	93

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Bijlage 4c Gemeentefonds en maatregelen rijk

(bedragen in k€)

Gemeentefonds en maatregelen Rijk cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig						
	Onderwerp	2017	2018	2019	2020	Basis
1	Ontwikkeling accress ed	1	52	-	-	meicirculaire 2016
2	Stelpost loon- en prijs stijging	-60		-	-	meicirculaire 2016
	Totaal verschil	-59	52	-		

In het addendum bij deze kadernota zijn de consequenties van de meicirculaire 2016 voor de gemeente De Marne aangegeven. De in bovenstaande tabel opgenomen mutaties hebben geen taakverplichting en hebben om die reden invloed op de begrotingspositie (resultaat).

In het addendum zijn tevens de overige ontwikkelingen in het gemeentefonds weergegeven die leiden tot hogere of lagere kosten en geen invloed hebben op de begrotingspositie.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Bijlage 4d Autonome ontwikkelingen

Ontwikkelingen als gevolg van gewijzigde prijzen en aantallen

(bedragen in k€)

Autonome ontwikkelingen voordelig			cijfer met "-" is nadelig (+) is				
Prg	nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020	Opmerking
1	1	Verhoging bijdrage vereniging van Waddenzeegemeenten	-2	-2	-2	-2	Verhoging wordt ingezet voor aantrekken communicatieadviseur Vaarrecreatie
2	1	Uitvoering rampenbestrijding	10	10	10	10	Structureel jaarrekening 2015
	2	Inhuur personeel	16	16	16	16	Structureel jaarrekening 2015
	3	Herijkingseffect gemeentelijke bijdrage	-109	-109	-109	-109	Begroting 2017 Veiligheidsregio Groningen
	4	Overname huisvestingslasten	-13	-13	-13	-13	Begroting 2017 Veiligheidsregio Groningen
	5	Overige effecten bijdrage VRG	-9	-9	-9	-9	Begroting 2017 Veiligheidsregio Groningen
3	1	Fietsknooppuntsysteem (wegen)	3	3	3	3	Structureel jaarrekening 2015
	2	Onderhoud watersportvoorzieningen	4	4	4	4	Structureel jaarrekening 2015
5	1	Leerlingenvervoer (educatie)	5	5	5	5	Structureel jaarrekening 2015
6	1	Bezuiniging zwembad Leens	-70	-70	-70	-70	Structureel jaarrekening 2015
	2	Onderhoud gymzalen (sluiting Wehe den Hoorn)	29	29	29	29	Structureel jaarrekening 2015

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

7	1	Ontmoetingspunten (ondersteuning SW&D is vervallen)	21	21	21	21	Structureel jaarrekening 2015
	2	Openbare gezondheidszorg (uitgaven zijn lager agv inwoneraantal)	20	20	20	20	Structureel jaarrekening 2015
	3	Eigen bijdrage WMO	10	10	10	10	Structureel jaarrekening 2015
8	1	Alternatieve onkruidbestrijding	-11	-11	-11	-11	Verandering van wetgeving
10	1	Forensenbelasting (meer woningen)	9	9	9	9	Structureel jaarrekening 2015
	2	Verminderingen belastingen	-25	-25	-25	-25	Structureel jaarrekening 2015
		Totaal	-112	-112	-112	-112	

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Toelichting autonome ontwikkelingen

1.1 Verhoging bijdrage vereniging van Waddenzeegemeenten
Van de vereniging van waddenzeegemeenten is een verzoek gekomen om de bijdrage aan de vereniging miv 2017 structureel te verhogen met k€2. Het bedrag wordt ingezet voor het aantrekken van een communicatieadviseur vaarrecreatie.

2.1 Uitvoering rampenbestrijding
Het opgenomen bedrag is in de begroting structureel te hoog geraamd en kan in de (meerjaren)begroting naar beneden worden bijgesteld.

2.2 Inhuur personeel
Het opgenomen bedrag is in de begroting structureel te hoog geraamd en kan in de (meerjaren)begroting naar beneden worden bijgesteld.

2.3 Herijkingseffect gemeentelijke bijdrage Veiligheidsregio Groningen (VRG)
Als gevolg van het groot onderhoud Gemeentefonds voor het cluster Openbare Orde en Veiligheid (OOV), is zowel de omvang als de verdeelsleutel van de middelen aangepast. Deze aanpassing in het gemeentefonds heeft in de meicirculaire 2015 plaatsgevonden en is verwerkt in de algemene uitkering van de begroting 2016 van de gemeente De Marne.
Deze verdeling wordt door de VRG in de begroting 2017 gehanteerd om de allocatie naar gemeentelijke bijdragen te bepalen. Dit betekent dat er vanaf het begrotingsjaar 2017 navenant meer of minder door de deelnemende gemeenten aan de VRG moet worden bijgedragen. Voor de gemeente De Marne betekent dit een herijkingseffect vanaf 2017 van k€109.

2.4. Overname huisvestingslasten
In de begroting 2017 van de VRG is in de gemeentelijke bijdrage aan de VRG rekening gehouden met de huisvestingskosten van de overname van de brandweerkazernes voor een bedrag van k€73. De overname van de brandweerkazernes leidt tot het vervallen van de eigen jaarlijkse huisvestingslasten vanaf 2017 van k€60). Per saldo een extra last van k€13.

2.5. Overige effecten bijdrage VRG
De overige afwijkingen zoals die opgenomen zijn in de begroting 2017 van de VRG bedraagt k€9. Deze afwijkingen hebben betrekking op wijzigingen in inwoneraantal, aanvullende genomen besluiten over de huisvesting van de brandweer en het effect van gefaseerd invoeren van wijziging van de verdeelsleutels.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

3.1 Fietsknooppuntsysteem (wegen)
Het jaarlijks budget is k€10. De aannemer heeft een overeenkomst met de Provincie en de deelnemende Gemeenten van k€ 6,2. We kunnen volstaan met een structureel budget van ca k€ 7.

3.2 Onderhoud watersportvoorzieningen
Door de privatisering van de haven van Zoutkamp is de gemeente niet meer verantwoordelijk voor de energielasten (k€ 4).

5.1 Leerlingenvervoer (educatie)
Er hebben in 2015 minder ouders een beroep gedaan op de regeling leerlingenvervoer dan is voorzien in de begroting. De verwachting is dat dit ook in 2016 het geval zal zijn waardoor het budget structureel kan worden verlaagd met k€5.

6.1 Bezuiniging zwembad Leens
In de begroting 2014 is een bezuiniging opgevoerd op het openluchtzwembad De Marne voor een bedrag van k€70. Door de overdracht van het zwembad aan de stichting en diverse energiebesparende maatregelen zoals het plaatsen van een afdekdeken en het verlagen van de temperatuur van het water, heeft dit de geleid tot lagere kosten. Daarmee is de bezuiniging gerealiseerd en kan de taakstelling, die als stelpost in de begroting(en) is opgenomen, worden verwijderd.

6.2 Onderhoud gymzalen (sluiting Wehe den Hoorn)
Door de sluiting van de gymzaal in Wehe den Hoorn komen de onderhoudskosten en de energiekosten te vervallen.

7.1 Ontmoetingspunten (ondersteuning SW&D is vervallen)
De gemaakte kosten voor ondersteuning door SW&D is fors afgenomen.
Voor 2016 ev. is nog k€ 38 begroot. Dit wordt teruggebracht naar k€ 16 want de kosten voor ondersteuning door SW&D vervallen per 1 januari 2016.

7.2 Openbare gezondheidszorg (uitgaven zijn lager agv inwoneraantal)
Vanuit de regeling Publieke Gezondheid & Zorg wordt jaarlijks een factuur verzonden aan onze gemeente voor de inwonersbijdrage voor het programma gezondheid, de openbare gezondheidszorg. Deze factuur is gebaseerd op het inwoneraantal op 1 januari van het kalenderjaar waarop de factuur betrekking heeft. Deze bijdrage is al enige jaren begroot op k€152, terwijl de uitgaven op basis van inwonertal lager zijn.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

7.3 Eigen bijdrage WMO

De verwachte te ontvangen eigen bijdragen zijn voorzichtig begroot; dit bedrag fluctueert jaarlijks (is afhankelijk van het aantal cliënten, het inkomen van de cliënten en in combinatie met gebruik Wmo voorzieningen). In de (meerjaren) begroting 2017-2020 wordt er jaarlijks k€ 10 aan eigen bijdrage opgeplust om het verschil te verkleinen.

8.1 Alternatieve onkruidbestrijding

In verband met verandering van wetgeving mag niet meer met het bestaande onkruidbestrijdingsmiddel worden gewerkt. Er is k€19 beschikbaar over de diverse producten. Er is k€11 extra nodig om ongewenste kruiden te voorkomen. Door diverse bezuinigingsrondes zijn alle budgetten geminimaliseerd en een verdere studie naar optimalisatie niet proportioneel ten opzichte van genoemd bedrag

10.1 Forensenbelasting

Er zijn meer woningen in de forensenbelasting opgenomen.

10.2 Verminderingen belastingen

De verminderingen op de lokale belastingen uit voorgaande jaren en de kosten van advisering inzake bezwaarschriften zijn niet begroot. Dit wordt alsnog opgenomen.

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Bijlage 4e Ontwikkelen (nieuw) beleid - bijlage 1

In onderstaande tabel zijn alle ruimtevragers (RV) en ruimtebieders (RB) weergegeven die betrekking hebben op ontwikkelingen van nieuw beleid en in bestaand beleid. Tevens is aangeven welke maatschappelijke prioriteit is aan te geven bij de ruimtevrager. De prioritering is onderverdeeld in : (O) = onontkoombaar, (N) = noodzakelijk en (W) = wenselijk.

(bedragen in k€)

Ontwikkelingen (nieuw) beleid			cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig					
Prg	nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020	Basis / toelichting	Prioriteit
1	1	Flexibele inzet receptie	-24	-24	-24	-24		N
3	1	Herinrichting H. Doornbosweg Zoutkamp		-3	-3	-3		O
	2	Vervangen beschoeiing langs oevers, kanalen en vaarten (2018-2022)			-58	-116		O
	3	Vervangen voegwerk muren dorpskom Zoutkamp		-21				N
	4	Aanleg trottoir Zuurdijk		-3	-3	-3		N
	5	Beheer recreatieve voorzieningen		-20	-20	-20		N
	6	Vervangen ANWB wegwijzer paddenstoelen		-15	-15	-17		N
6	1	Renovatie / uitbreiding kleedaccommodatie voetbalvereniging Zeester Zoutkamp		-9	-9	-9		N
8	1	Uitbreiding begraafplaats Kloosterburen		-14	-14	-14		O
	2	Administratiesysteem begraafplaatsen		-5	-5	-5		N
9	1	Volkshuisvesting	-8	-8	-8	-8		N
		Totaal	-32	-122	-159	-219		

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Bijlage 4f Ontwikkelingen Bedrijfsvoering - bijlage 2

In onderstaande tabel zijn alle ruimtevragers (RV) en ruimtebieders (RB) weergegeven die betrekking hebben op ontwikkelingen van de bedrijfsvoering. Tevens is aangeven welke prioriteit is aan te geven bij de ruimtevrager. De prioritering is onderverdeeld in : (O) = onontkoombaar, (N) = noodzakelijk en (W) = wenselijk.

(bedragen in k€)

Ontwikkelingen (nieuw) beleid			cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig					
Prg	nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020	Basis / toelichting	Prioriteit
0	1	Organisatieontwikkeling	-10	-10	-10	-10	Kaders voor de organisatie-ontwikkeling december 2014	N
	2	Structurele inzet beleidsfunctie samenleving	-19	-19	-19	-19		O
	3a	Vakvereniging NEVI	-0,18	-0,18	-0,18	-0,18	Niet gehonoreerd	W
	3b	Lidmaatschap Best Value Europe	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35	Niet gehonoreerd	W
	3c	Groningen huurt in	-3	-3	-3	-3		N
	3d	Negometrix	-3	-3	-3	-3		N
	3e	Spendanalyse	-3	-3	-3	-3	Niet gehonoreerd	N
	3f	Formatie contractbeheer en -management	-18	-18	-18	-18		N
	3g	Detachering inkoopadviseur	10	10	10	10		N
	4a	Informatiebeveiliging BMW gemeenten	-18	-18	-18	-18		O
	4b	Extra ICT-faciliteiten	-17	-17	-17	-17		N
	5	Onderhoud gebouwen		-54	-54	-54	Niet gehonoreerd	N
	6	Inhuur strategische communicatie	-30	-30	-30	-30		N
	7	Vervanging meubilair	-15					N
		Totaal	-127	-166	-166	-166		

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Bijlage 4g Kansen voor De Marne

In onderstaande tabel zijn alle ruimtevragers (RV) en ruimtebieders (RB) weergegeven die betrekking hebben op de kansen (ambities) voor de gemeente De Marne.

Ontwikkelingen in kansen			cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig				
Onderwerp	nr	Kansen	2017	2018	2019	2020	Basis / toelichting
Communicatie	1	Project integrale (zorg) toegang	-100				Niet gehonoreerd
	3	Strategische communicatie (noodzakelijk) (opgenomen in paragraaf bedrijfsvoering)	nvt	nvt	nvt	nvt	Opgenomen in paragraaf bedrijfsvoering
	4	Vernieuwing website		-36			
	5	Verbeteren proces meldingen en klachten	-50	-50	-50	-50	Niet gehonoreerd
Leefomgeving	1	Project plattelandsmobiliteit	-75	-75	-75	-75	Niet gehonoreerd
	2	Verbetering kwaliteit openbare ruimte	-100	-100	-100	-100	Niet gehonoreerd
	3	Duurzaamheid en energietransitie	-15	-15	-15	-15	Niet gehonoreerd
	4	Herstructurering woningvoorraad	-68	-68	-68	-68	Niet gehonoreerd
	5	Vastgoedfonds	-200				Niet gehonoreerd
		Totaal	-608	-344	-308	-308	

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Bijlage 4h Niet gehonoreerde onderwerpen / aangepast onderwerpen

Totaal niet gehonoreerde onderwerpen /aangepaste onderwerpen				cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Ontwikkeling uit (in k€)	2017	2018	2019	2020
(nieuw) beleid bedrijfsvoering	4	58	58	58
kansen (ambities)	608	308	308	308
Totaal	612	366	366	366

Specificatie niet gehonoreerde onderwerpen / aangepaste onderwerpen

Ontwikkelingen (nieuw) beleid bedrijfsvoering						cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Prg	nr	Onderwerp	2017	2018	2019	2020
	3a	Vakvereniging NEVI	0,18	0,18	0,18	0,18
	3b	Lidmaatschap Best Value Europe	0,35	0,35	0,35	0,35
	3e	Spendanalyse	3	3	3	3
	5	Onderhoud gebouwen		54	54	54
		Totaal	4	58	58	58

Kadernota 2017-2020

OP KOERS IN EEN BEWEGENDE SAMENLEVING

Ontwikkelingen in kansen (ambities)						cijfer met (-) is nadelig (+) is voordelig
Onderwerp	nr	**Kansen**	2017	2018	2019	2020
Communicatie	1	Project integrale (zorg) toegang	100			
	3	Strategische communicatie (noodzakelijk) (opgenomen in paragraaf bedrijfsvoering)	nvt	nvt	nvt	nvt
	5	Verbeteren proces meldingen en klachten	50	50	50	50
Leefomgeving	1	Project plattelandsmobiliteit	75	75	75	75
	2	Verbetering kwaliteit openbare ruimte	100	100	100	100
	3	Duurzaamheid en energietransitie	15	15	15	15
	4	Herstructurering woningvoorraad	68	68	68	68
	5	Vastgoedfonds	200			
		Totaal	608	308	308	308